

A

1610

X.

12064

Szabó=389-2

B. 176.

12064

Bibl. ecclesiae evang. A. C.
Germanicae Leutschoviensis

12064

Compendium
GRAMMATICÆ
LATINÆ Dñi. PHI-
LIPPI MELANCHTONIS
minus
*Methodo facili & convenien-
tissimâ*
Concinnatum.

Ex majori studiose excerptum.

Pro usu discipulorum quarta classis in
schola LEVTSCHOVIENSI

Hunc librum Editum Bartholomæo
Aland. Anno 1657. D. 23.
LEVTSCHOVIÆ, April.

Ex Officina Typographica, DANIELIS
SCHULTZ, Anno Domini.

1619.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
/314.ig.j./

Quintilianus lib. 1.

cap. 14.

GRammatica plus habet in recessu, quàm in fronte promittit. Quò minus sunt ferendi, qui hanc artem, vt tenuem ac jejunam, cavillantur: quæ nisi oratori futuro fideliter fundamenta jecerit, quicquid superstruxerit, corruet: necessaria pueris, jucunda senibus, dulcis secretorum comes: & quæ vel sola omni studiorum genere plus habet operis quàm ostentationis.

Generosi & Nobilissimi Viri,

Dni: IOBI RHAELL

Fodinarum, metallicarum,

SCHMELLNICENSIVM præ-
fecti peritissimi atq; laudatissimi

FILIIOLIS

JOHANNI } RHAELL
& CASPARI }

Eximie indolis ac optime spei pueris

Gratiam DEI, felicem instudii progressum,
& vitam longam. P.

Vando Philosophorum Princeps Aristoteles intellectum hominis describere cogitat, inter alia sic scriptum reliquit, lib. 3. de anima cap. 4. text. 15: INTELLECTVS potentia quidem est quodammodo intelligi-

A 2

telli-

telligibilia ipsa, actu verò nihil est eorum, antequam intelligat ista: oportet autem in ipso nihil esse, perinde atq; in tabula nihil est actu scriptum, antea quam in ipsa scribatur. Quibus verbis docet, neminem nasci vel eruditum vel artificem, sed omnia demum studio ac labore addisci; hominisq; intellectum præ reliquis creaturis omnibus, ita habilem esse, ut etiamsi nullo habitu naturæ sit imbutus, imbuti tamen posse quocumq; id quod etiam experientia testatur. Rudis enim natus homo quando vel præceptoribus in schola vel artificibus in officina erudiendus ac informandus traditur, nullus est, qui non arte quadam imbuti ac indui possit, modo naturalis inclinatio ac prædispositio ipsa, cuius studio apta nata sit, observetur, ne ea invita aliquid tentetur, secundum illud poetæ,

Tu nihil invita dicis faciesq; Minerva.

Natura enim quemadmodum nihil perficit sine cura; ita nec cura quicquam feliciter peragit sine natura: Naturam dat

Deus

Deus, curam, cum bono Deo, suscipiunt docentes simul ac discentes. In pueris igitur Scholasticis erudiendis naturam, quam Deus dedit studiis bonarum artium aptam, præceptores informatione sua expoliunt ac perficiunt, Deo ex altis incrementum largiente; Illud autem non nisi decenti & certo fieri potest ac debet ordine. Quemadmodum enim vas, angustioris quod est, non uno subito flumine impleri potest: sed tenui ac lenta infusione: ita nec puerorum intellectui integra statim ars seu disciplina simul inscribi potest, sed guttatim quasi instillari debet. Hinc optime faciunt præceptores illi, qui quamlibet artem seu disciplinam in tres dividunt classes, ita, ut illius primò brevissima epitome præscribatur, ex qua summa & Synopsis tantum illius artis percipiatur, ac rudimenta prima maximèq; necessaria discantur: deinde plenius Compendium ejusdem, eadem methodo conscriptum, aliisq; præceptis ac regulis seu observationibus auctum, tradatur.

A 3

tur.

tur: tandem integra illa cum quarundam controversiarum ac dubiorum occurrentium enodatione ac solutione proponatur. Sic enim artem quamvis facile ac solidè addisci nullus eruditorum dubitat. Quis ergo improbabit istum ordinem in proponenda ac perdiscenda Grammatica? Certè si in vlla alia disciplina certo opus est ordine, ac Preceptorum prudentia, in hac opus est, quippe quæ pueris proponitur, qui ad annos discretionis maturos nondum pervenerunt, intellectusque sunt adhuc tenelli, qui pluribus simul obtundi nequaquam debet, nec malè dispositis, ac subinde variatis preceptis confundi. Proinde, quia in classe hujus Scholæ Tertii Compendium Grammaticæ Latine plenius seu majus, quo via ad integram Dni: PHILIPPI Grammaticam in secunda classe perdiscendam, sternitur rectissima, discunt pueri, pro quartanis minus hocce, ex illo majori excerptum, adornare necessarium duxi vel propterea, ut prima statim Grammatices institutio-

ne

ne, certo ac eodem, qui in majori deinceps discendo observatur, ordine conscripta precepta discerent, adeoque spatium unius semestris prima rudimenta benè cognita, ac memoriæ feliciter infixæ haberent; id quod magno cum eruditionis commodo & discipulorum fructu fieri posse persuasum habeo. Vobis autem & vestro nomini, pueri charissimi hocce minus compendium dedicatum, donatum ac inscriptum volui, ut vos, qui novis libellis delectamini, magis magisque ad studia literarum & bonarum artium incitarem, & Generosi Domini Patris vestri, qui singulari me semper prosecutus est ac prosequitur amore ac favore, memoriam gratam deposuisse ne viderer, sed potius illius nomen laudatissimum in vobis, optimi Patris optimis Filiolis, publicè decantarem, ansamque preberem vobis, ut alacri studio in artium bonarum ac liberalium studio pergere non desistatis orans, ut multum ex iis fructum percipiat, Deo ex altis benedicente, cujus

4

cujus protectioni prepotenti Vos, cum to-
ta domo Rhaelliana ardentibus votis ac
precibus meis commendo, ac optime diu
Valere cupio. Datum Novocomio, die
10. Septemb. Anno Christi 1619.

Vester.

M. ELIAC V. S. INVS.

E Dere Grammaticos te quidnam, *VRSTI*
libellos (vult)
Vrsit, Philosophum Theiologumq. via
Nimirum labor est, VRSI NOS lambere f. tus,
Linguaq. sic natus forma fit ipsa tus.
Massa placet nulli rudis, est opus omne politum,
Gratius, & cuncta Forma dat esse rei.
Vult tua de senibus, puerisq. virisq. mereri,
Quos vis ad Themiden Sparta politq. sacram
Optime formator, tu scis tua premia, cælis
Vrsarum fidus cedit virumq. Tibi.

IOHANNES BOCATIVS
C. C. R.

PRIMA

οὐν θισ.

PRIMA GRAMMA- TICÆ PHILIPPEÆ LATINÆ ELEMENTA.

Horum liber primus agit de Ety-
mologia, Secundus de
SYNTAXI.

Quid est Grammatica?

Grammatica est recta & certa loquendi &
scribendi ratio.

Quot sunt Partes Grammaticæ?

Quatuor: 1. Orthographia, 2. Prosodia, 3. Ety-
mologia, 4. & Syntaxis.

I. DE ORTHOGRAPHIA.

Quid est Orthographia?

Orthographia est, quæ docet recte scribere, ut
vello per v, id est munio: fallo per f. id est decipio.

Circa quid versatur Orthographia?

Circa literas: harum enim rationem seu natu-
ram docet in scribendo & loquendo.

Quot sunt literæ?

Tres & viginti: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L,
M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z.

B

Vnde

Vnde dicuntur literæ?

Quia legend^{legend}o iterantur. *Quare,*

Quomodo dividuntur literæ?

In Vocales & Consonantes.

Quot sunt Vocales?

Quinq: A, E, I, O, V.

Quare dicuntur Vocales?

Quia vocem aut sonum per se edunt, vt A, O.

Quid fit ex duabus Vocalibus con-
iunctis?

Diphthongus.

Quot sunt Diphthongi?

Quatuor: æ, œ, au & eu:

Quot sunt Consonantes?

Decem & septem: b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q,
r, s, t, x, z.

Quare dicuntur Consonantes?

Quia cum vocalibus consonant, & per se so-
num non edunt.

Quomodo dividuntur Consonantes?

In mutas & semivocales.

Quot sunt mutæ?

Novem: b, c, d, f, g, k, p, q, t.

Quare

Quare dicuntur mutæ?

Quia sonum obtusorem reddunt.

Quot sunt semivocales?

Septem: l, m, n, r, s, x, z.

Quare dicuntur semivocales?

Quia propius ad sonum vocalium accedunt,
quàm mutæ.

Quomodo dividuntur semivocales?

In liquidas & duplices.

Quot sunt liquidæ?

Quatuor: l, m, n, r.

Cur dicuntur liquidæ?

Quia in brevi Syllaba nonnunquam liquefcunt.

Quot sunt duplices?

Due: x, & z.

Quare dicuntur duplices?

Quia duarum consonantium vim habent.

II. DE PROSODIA.

Quid est Prosodia?

Prosodia est, quæ docet accentus & quantita-
tes Syllabarum.

Circa quid versatur Prosodia?

Circa syllabas: docet enim, quomodo literæ

B 2

sint

sint connectendæ, vel syllaba constituendæ; & quomodo constituta sit efferenda.

III. DE ETYMOLOGIA.

Quid est Etymologia?

Etymologia est, quæ singularum vocum seu dictionum naturam interpretatur & discrimina casuum in illis tradit.

Circa quid versatur Etymologia?

Circa partes orationis, seu dictionis species.

Quot sunt partes orationis seu dictionis species?

Octo: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Coniunctio, Præpositio, & Intersectio.

Quotuplices sunt partes orationis seu dictionum species?

Duplices: Aliæ sunt declinabiles, aliæ indeclinabiles.

Quot & quænam sunt declinabiles?

Quatuor hæ: Nomen, Pronomen, Verbum, & Participium.

Quare dicuntur declinabiles?

Quia de terminatione in terminationem cadunt, vt *Musa, Musis, Musam, Musas*.

Quot sunt indeclinabiles?

Quatuor

Quatuor hæ: Adverbium, Coniunctio, Præpositio & Intersectio.

Quare dicuntur Indeclinabiles?

Quia de terminatione in terminationem non cadunt, vt, *Hæri, bodie, ad, apud, ante, &c.*

DE NOMINE.

Quid est Nomen?

Nomen est pars orationis, quæ rem significat, non agere aliquid, aut pati: vt. *Homo, ein Mensch / Equus ein Pferd.*

Quotuplex est Nomen?

Duplex: Adiectivum & Substantivum.

Quid est Nomen Adiectivum?

Adiectivum est, cuius significatio absq; altero aliquo intelligi non potest, ac cui in Germanica lingua addi potest, *Mann / Weib / Ding / vel hic, hæ, hoc*: vt *hic niger, ein schwarzer Mann / hæ nigræ, ein schwarzes Weib / hæ nigrum, ein schwarzes Ding.*

Quid est Nomen Substantivum?

Substantivum est, cuius significatio per se absq; altero addito intelligitur, & cui non addi potest. *Mann / Weib / Ding / vel hic, hæ, hoc*: vt *Homo, equus, lapis, scamnum.*

Quotuplex est Substantivum?

B 3

Duplex

Duplex: Proprium & Appellativum.

Quid est Proprium?

Proprium est, quod vni soli rei convenit, vt
Paulus, Iohannes, Leutschavia, Danubius.

Nomini quot accidunt?

Octo: Motio, Comparatio, Genus, Figura,
Species, Numerus, Casus, & Declinatio.

I. DE MOTIONE.

Quid est Motio?

Est variatio Nominis per genera.

Quæ Nomina moventur?

Nomina adiectiva omnia, & pauca quædam
substantiva.

Substantiva per quot moventur ge-
nera?

Per duo tantum, videlicet Masculinum & Fe-
mininum, vt *Terentius, Terentia, Columbus, colum-
ba, Nepos, nepis.*

Adiectiva per quot moventur genera?

Per tria: videlicet per *Masculinum, Femininum,
& Neutrum.*

Quot sunt species motionis adje-
ctivorum?

Tres:

I. *Aug*

1. *Alia* enim moventur per tres terminatio-
nes, vt *hic albus, hac alba, hoc album.*

2. *Alia* per duas: vt *hic & hac fortis, & hoc
forte.*

3. *Alia* per vnam; vt *hic & hac & hoc felix.*

II. DE COMPARATIONE ADIECTIVORVM.

Quid est Comparatio?

Comparatio est variatio Nominis adiectivi
per gradus.

Omnianè comparantur adiectiva?

Non omnia, sed ea tantum, quorum signifi-
catio augeri minuique potest, & quorum compa-
rationem vsus eruditorum probat.

Gradus comparationis quot sunt?

Tres: Positivus, Comparativus, & Superla-
tivus.

1. Quid est Positivus?

Est prima vox Adiectivi, vt *doctus, iustus.*

Quot sunt terminationes Positivi?

Quinq.

ER, vt *Niger, nigra, nigrum.*

VS, vt *Doctus, docta, doctum.*

IS, vt *Fortis & forte.*

NS, vt *Sapiens, prudens.*

X, vt *Felix, velox.*

B 4

2. Quid

2. Quid est Comparativus?

Comparativus est, qui supra positivi significationem magis significat, ut *Doctior*, hoc est *magis doctus*.

Quot sunt terminationes comparativi?

Duae:

1. OR, generis communis, ut *hic & hac doctior*.
2. VS, generis neutri, ut *hac doctius*.

3. Quid est Superlativus,

Superlativus est, qui supra positivi significationem valde sive maximè significat, ut *doctissimus*, id est, *maximè doctus*.

Quot sunt terminationes superlativi?

Tres:

Rimus, à positivo in ER, ut *tener tenerrimus*.

Simus, à positivo in IS, VS, & X.

Limus, in quinque; notatis, *facus*: ut.

Facilis facilimus.

Agilis agilimus.

Gracilis gracilimus.

Humilis humilimus.

Similis similimus.

Quotuplex est comparatio?

Duplex: Regularis & Irregularis.

Quid est regularis comparatio?

In qua Comparativus & Superlativus ritè formantur à positivo casu in I desinente.

Quomodo.

Quomodo?

Adjecit illi casui syllabâ OR vel VS: ut *doctus*, adde OR fit *doctior*: vel VS, fit *doctius*.

Da Exemplum comparationis regularis?

Doctus, *doctior*, *doctissimus*.

Docta, *doctior*, *doctissima*.

Doctum, *doctius*, *doctissimum*.

Quid est comparatio Irregularis?

Est, in qua comparativus & superlativus non ritè formantur à positivo casu in I desinente: ut.

Bonus, *melior*, *optimus*.

Malus, *pejor*, *pessimus*.

Magnus, *major*, *maximus*.

Pavus, *minor*, *minimus*, &c.

III. DE GENERE.

Quid est Genus?

Est discretio Nominis secundum sexum.

Quot sunt genera Nominum?

Quinq:

1. Masculinum,	$\left. \begin{array}{l} \text{cujus nota} \\ \text{est articulus.} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{hic,} \\ \text{hæc,} \\ \text{hoc,} \\ \text{hic \& hæc,} \\ \text{hic, hæc, hoc.} \end{array} \right.$
2. Femininum,		
3. Neutrum,		
4. Commune,		
5. Omne,		

Quot modis cognoscuntur genera Nominum?

Duobus: Significatione, & Terminatione.

A s

Quo.

Quomodo cognoscuntur ex signi-
ficatione?

Per regulas generales.

Quomodo ex terminatione?

Per regulas speciales.

De regulis Generalibus.

Quot sunt regulæ generales?

Quinq; juxta quinq; genera.

1. *Quæ est prima regula generalis?*

De Nominibus generis Masculini.

Virorum, Officiorum Virilium, Mensium,
Ventorum, & Fluviorum Nomina, sunt generis
Masculini, vt Cicero, Consul, Ianuarius, Eurus,
Danubius.

Quæ excipiuntur?

Hæc: Albula, Sitis, Lesbe, Fæminina sunt.

2. *Quæ est secunda regula?*

De Nominibus generis Fæminini?

Mulierum, muliebrium officiorum, Urbium,
& arborum Nomina, sunt generis fæminini: vt
Lucretia, Mater, Roma, Pyrus.

Quæ excipiuntur?

Quædam urbium & arborum Nomina.

Quæ

Quæ nomina Urbium?

1. In E, VR, vel VM finientia, quæ generis Neu-
tri sunt, vt hoc praneste, ilium, Tybur.

2. Et in I desinentia pluralia, masculina, vt
hi Gabii, Philippi, Parisii.

Quæ nomina Arborum?

Horum quadam sunt masculina, vt Oleaster,
pinaster, rubus, dumus, &c.

Quadam Neutra sunt, vt Acer, filer, suber, ro-
bur, &c.

3. *Quæ est tertia regula?*

De Nominibus Neutrius generis.

Fructuum, leguminum, ac Metallorum No-
mina pleraq; generis Neutri sunt: vt pomum, py-
rum, piper, papaver, aurum, argentum.

Quænam excipiuntur?

1. Quæ fructum & arborem significant, sunt
Fæminina, vt oliva, nux, glans, avellana, castanea.

2. Ficus pro arbore & fructu, fæmininum est;
pro morbo, masculinum.

4. *Quæ est quarta regula?*

De Nominibus generis Communis?

Quæ viris ac mulieribus conveniunt, commu-
nis generis sunt; vt Homo, parens, civis, pincerna.

5. *Quæ est quinta regula generalis?*

De Nominibus generis Omnis.

Nume-

Numeralia Nomina à quatuor ad centum generis omnis, & indeclinabilia sunt, ut *quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuaginta, octoginta, nonaginta, centum.*

Cætera, quæ declinabilia sunt variantur per genera mutatis terminationibus, more adjectivorum, ut *hic unus, hæc una, hoc unum*: sic, *ducenti, ducenta, &c.*

Cujus generis sunt nomina adjectiva?

Adjectiva nomina sunt trium generum pleraque omnia.

Quomodo?

1. Alia tribus terminationibus tria genera continent; ubi prima terminatio in ER VR vel VS est generis masculini; secunda in A feminini; tertia in VM neutrius, ut;

Hic sacer, hæc sacra, hoc sacrum.

Hic satur, hæc satura, hoc saturum.

Hic doctus, hæc docta, hoc doctum.

2. Alia duabus terminationibus tria genera continent; quarum prima in IS vel AS est generis communis; secunda in E est generis neutrius, ut

Hic & hæc fortis, & hoc forte.

Hic & hæc arpinas, & hoc arpinate.

3. Alia una terminatione tria genera continent, videlicet, quæ desinunt in X aut in duas consonantes: & dicuntur generis omnis, ut

Hic & hæc & hoc felix, sapiens, inops, prudens.

NB. *Epicenum* & *dubium* genus quia pueros reddunt dubios, hic studiose omisi.

De regu-

De Regulis Specialibus.

Quæ sunt regulæ Speciales?

Quæ genus dignosci jubent ex terminatione.

A.

Quot sunt regulæ de generibus Nominum in A?

Dua.

Quæ est prima?

In A primæ declinationis feminina sunt, ut *hæc Musa, Fabula, procella.*

EXCEPTIO.

Masculina sunt, 1. in TA Verbalia, & Gentilia à Græcis sumpta: ut, *Cometa, Poëta, Sophista, Spartiata.* 2. Nomina virilium officiorum vel attributorum, ut *Indigena, Homicida, scurra, verena, conviva, Collega, auriga;*

Quæ est secunda regula?

In A verbalia Græca tertiæ declinationis: itemque pluralia tantum, Neutra sunt; ut *Pascua, Poëma, Dogma, Castra, Pascua.*

E.

Quot sunt regulæ Nominum in E?

Dua.

Quæ est prima?

Nomina in E primæ declinationis, Feminina sunt:

na sunt: vt, *Hæc Epitome, Parasceve, Pentecoste.*
Item, pluralia in *Æ*, vt, *nuga, tenebra.*

Quæ est secunda regula Nominum
in *E*?

In *E*, tertiæ declinationis omnia Neutra sunt,
vt *hoc mare, cubile, monile, ovile.*

I.

Quot sunt regulæ in *I*?

Tres.

1. Pluralia in *I*. Masculina sunt; vt *hi Liberi, cancelli.*
2. Indeclinabilia Neutra sunt; vt *hoc gummi, sinapi.*
3. Generis omnis, & indeclinabilia sunt hi obliqui; vt, *Nihil, Nauti, Frugi, huiusmodi.*

O.

In *O* cujus generis sunt?

In *O*. masculina sunt, vt *hic Sermo, Mucro. Unio, pro gemma.*

Quot habet Exceptiones?

Tres.

PRIMA EXCEPTIO.

Quæ *IO* vel *GO* finiunt hyperdisyllaba, penultima longa, Fœminina sunt, vt, *hæc Arundo, Testudo, Verigo.*

Nam

Nam cætera masculina sunt, vt *hic Ordo, Cardio, Ligo: Præter Pondo, quod neutrum est.*

SECUNDA EXCEPTIO.

In *IO* verbalia Fœminina sunt. vt, *hæc Concio, Lectio: Religio.* His similia sunt, *Caro, & Talio.*

TERTIA EXCEPTIO.

Nomina Græca in *O*. Fœminina sunt: vt, *hæc Echo, hæc Argo.*

V. & Y.

In *V. & Y.* cujus generis sunt?

In *V. & Y.* Neutra sunt, vt *hoc Cornu, Vernu, Gepu, Moly.*

C.

In *C.* cujus generis sunt?

In *C.* Neutra sunt: vt *hoc Lac, lactis: Hæc, hæc, læcis: quod etiam in Fœminino usurpatur genere.*

AL, EL, & IL.

In *AL, EL, & IL*, cujus generis sunt?

In *AL, EL, & IL*, Neutra sunt, vt: *Animal, Fel Nihil.*

Quot habet exceptiones?

Duas.

1. Masculina sunt: *Sal, Mugil, Pugil.*
2. Fœmininum est: *Strigil.*

OL, & VL.

OL, & VL.

In OL & VL cuius generis sunt?

In OL & VL Masculina sunt: vt, *Sol, Consul, Exul,*

AM, & EM.

In AM & EM cuius generis sunt?

Nequam & totidem, sunt generis Omnis: *Tantumdem,* Neutrum.

VM.

In VM. cuius generis sunt?

In VM finientia Neutra sunt: vt, *hoc Lorum, Speculum, Templum, Scamnum.*

AN.

In AN. cuius generis sunt?

In AN Masculina sunt, & Græca vt, *hic Paan, Titan,*

EN.

In EN cuius generis sunt?

In EN neutra sunt: vt, *hoc Flumen, Lumen, Eucamen.*

Quot habet exceptiones?

Vnam.

Masculina sunt: *Ren, Splen, Lien, Pedlen:* & composita à Cano: *Liricen, Tibicen, Cornicen, Fidicen, Tibicen.*

IN

IN.

In IN cuius generis sunt?

In IN masculina sunt: vt, *hic Delphin, ein Meerschwein.*

ON.

In ON Græca sunt omnia.

Quot sunt Regulæ nominum in ON?

Dua.

PRIMA REGULA.

In ON tertiæ Declinationis, Masculina sunt, vt, *hic Canon, Dæmon.*

Quæ excipiuntur?

Sindon, & Icon, Fæminina sunt.

SECUNDA REGULA.

Quæ ON in VMapud Latinos vertunt, secundæ Declinationis, Neutra sunt. vt, *hoc Symbolum, Idolum, Symposium, Enchiridium, Encomium,*

AR.

In AR cuius generis sunt?

In AR Neutra sunt: vt, *Liquear, Calcar, Far, Pulvinar, Torcular, Lar laris,* masculinum est.

ER.

In ER cuius generis sunt?

In ER Masculina sunt. vt, *hic ager, Vesper, Carcer.*

C

Quot

13

Quot habet exceptiones?

Duas.

PRIMA EXCEPTIO.

Fœminina sunt: *Linter, Acer, Myhorn, Mulier, Diameter.*

SECUNDA EXCEPTIO.

Quæ VER aut BER finiunt, Neutra sunt: vt, *hoc Ver, Cadaver, Fiber, Taber.* Sed *Laver* Fœmininum est.

Item, Neutra sunt: *Iter, Spinter, ein Hemband, Siler, Laser, Piper.*

IR.

In IR cuius generis sunt?

In IR Masculina sunt: vt, *hic Vir, Levir.*

OR.

In OR cuius generis sunt?

In OR Masculina sunt: vt, *hic Honor, Amor, Color.*

Quot habet exceptiones?

Tres.

1. Fœminina sunt; *Arbor, Savor,* ex secunda Regula generali.

2. Neutra sunt; *Aequor, Cor, Marmor, Ador.*

3. Communia sunt; *Auctor, Sponsor,* ex tertia regula generali.

VR

VR.

In VR cuius generis sunt?

In VR Neutra sunt; vt, *hoc Ebur, Sulphur, Secur.*

Quot habet exceptiones?

Vnam.

Masculina sunt; *Fur, Vultur, Turtur, Fursur.*

AS.

In AS cuius generis sunt?

In AS Fœminina sunt; vt, *hæc Bonitas, Pietas, Castitas, Civitas, Hereditas.*

Quot habet exceptiones?

Duas.

PRIMA EXCEPTIO.

Masculina sunt: 1. *hic As asus, Marmaris, Vas vasus,* ein Bürge. 2. & quæ per NT declinantur, vt, *Giga, gigantis, Elephas elephantis.* 3. Et nomina in AS græca, primæ Declinationis, vt *Aeneas.*

SECUNDA EXCEPTIO.

Neutra sunt: *Vas vasis; Fas & Nefas,* indeclinabilia.

ES.

Quot sunt regulæ Nominum in ES?

Due.

C 2

Quæ

Quæ est prima regula Nominum
in ES?

In ES tertiæ declinationis, quæ crescunt geni-
tivis, Masculina sunt: vt, *hic Gurgēs gurgitis*, *For-
mes fomitis*, *Pes pedis*, *Magnes magnetis*: & Græcæ
primæ declinationis: vt, *Atabates*, *Hamatites*.

Quot habet exceptiones?

Duas.

PRIOR EXCEPTIO.

Fœminina sunt: *Hæc Seges*, *Teges*, *Compes*. Et
quæ in obliquis E producunt: vt, *hæc Merces mer-
cedis*, *Quies quietis*.

Præs pradis, Masculinum est.

Aes æri, Neutrum.

ALTERA EXCEPTIO.

Communia sunt: *Hæres*, *Locuples*, & quæ vul-
garibus hinc vericulis continentur.

Dives, *bebes*, *præpes*, *miles*, *pedes*, *obses*, & *hospes*.

Inquies, *antistes*, *perpes*, *comes*, *ales*, *equesq*.

Interpres, *fosses*, *deses*, *teres*, atq, *superstes*.

Et quæcunq; parit de se *Pes* nomina iunctus:

Hoc est, à *Pes* composita, vt, *Bipes*, *Tripes*,

Quadrupes, *Loripes*, *Cornipes*.

Sed hæc partim adiectiva sunt, partim ex regula
generali cognoscuntur.

Quæ est secunda regula Nominum
in ES?

In ES tertiæ declinationis, quæ non crescunt
Geniti-

Genitivis: & Nomina quintæ declinationis. Fœ-
minina sunt: vt, *hæc Fames*, *Lues*, *Tabes*. *hæc Fides*,
Res, *Species*.

Excipe, *hic Vorres*, *hic Acinaces*, *Meridies*, *hic*
vel hæc Torques.

IS.

In IS cuius generis sunt?

In IS Fœminina sunt pleraq; vt, *hæc Amussis*,
hæc Curiis.

Quæ excipiuntur?

Masculina, quæ his vericulis continentur.

Mascula sunt: *Panis*, *penis*, *crinis*, *cinis*, *ignis*.

Funis, cum *vectis*, *piscis*, *fascis*, *lapis*, *Amnis*.

Hinc *Furtis*, *postis*, hinc *axis*, *vermis*, & *unguis*.

Et *collis*, *foliis*, *callis*, *glis*, *sanguis*, & *ensis*:

Et *mensis*, *torris*, cum *vomere*, *corbis*, & *orbis*:

Majalis, cum *natali*, *rivalis*, *aqualis*:

Cassisq, & *caulis*, cum *q; assis* prole, *jugalis*.

Hinc *cucumis*: & quæ sexu memorantur utroq; a

Vt, *clunis*, *torquis*, cum *pulvere*, *funis*, & *anguis*.

Hoc est, sunt generis Dubij.

Canis, est generis Communis.

OS.

In OS cuius generis sunt?

In OS Masculina sunt: vt, *hic Honos*, *Flot*,
Lepos.

Quot habet exceptiones?

Tres.

C:

PRIMA

PRIMA EXCEPTIO.

Fœminina sunt: *Arbos, Cos, Dos, Eos, pro Aurora.*

SECUNDA EXCEPTIO.

Neutra sunt: *Os ossis, Os oris.* Et Græca, *Chaos, Melos.* *Os oris* loquitur: sed *Os ossis* roditur ore:

TERTIA EXCEPTIO.

Communia sunt: *Bos, Custos, Campos, Impos, Sacerdos.*

VS.

Quot sunt Regulae Nominum in VS?

Tres.

Quæ est prima Regula Nominum in VS?

In VS secunda & quarta declinationis pleraque masculina sunt. ut, *hic Ventus, Fructus, Annus, Arcus.* Et Græca, quæ OS in VS vertunt Latine. ut, *hic Fœtus, Typus, Catalogus.*

Quot habet prima Regula exceptiones?

Duas.

PRIOR EXCEPTIO.

Fœminina sunt hæc Latina: *Vannus, Humus, Aëus, Manus, Tribus, Porticus, Colus, Domus.*

Item Græca: *Diphthongus, Erebus, Abyssus, Papyrus, Arctus, Methodus, Synodus, Exodus, Periedus.*

Sunt

Sunt & Fœmininagemmarum Nomina: ut, *hæc Amethystus, Cristallus, Attramen Smaragdus, Opalus, Berillus,* in Masculino reperies. Item, Fœminina sunt fruticum nomina: *hæc nardus, byssopus, Papyrus, biblus, crocus.*

POSTERIOR EXCEPTIO.

Neutra sunt: *Vulgus, Pelagus, & Virus* indeclinabile.

Quæ est secunda regula Nominum in VS?

In VS tertiae declinationis, quæ V in obliquis retinent, Fœminina sunt, ut, *hæc Salus salutis, Tellus telluris, servitus servitutis.*

Quot habet exceptiones?

Vnam.

Monosyllaba in VS neutra sunt: ut, *hæc Insula, Crus, Rus, Pus, Thus.*

Mus, Masculinum est.

Sus, Commune.

Quæ est Tertia regula Nominum in VS.

In VS tertiae declinationis, quæ V in obliquis mutant, Neutra sunt: ut, *hæc Corpus corporis, Vulnus vulneris.*

Lepus leporis, Masculinum est: ut & à πῆξ composita Tripus, Polypus.

Lagopus, Fœmininum est.

C 4

AVS.

AVS.

In AVS cuius generis sunt?

In AVS Feminina sunt: vt, *hac Laus, Fraus.*

S. Cum Consonante, seu imperum.

Cuius generis sunt nomina desinentia
in S. præcedente consona?

Quæ S. finiunt præcedente Consona, Feminina
sunt: vt, *hac Ars, Mors, Puls, Hyems, Cohors.*

Quæ excipiuntur?

1. Masculina sunt hæc Monosyllaba: *Mons,*
Pons, Fons, Dens, Sepe pro Angue.

2. Item, Polysyllaba, quæ in PS. desinunt.
pleraq; Masculina sunt. vt, *hic Cyclops, Hydrops,*
Manceps, &c. His adde: Chalybs, Torrens: Et par-
tes alius, Sextans, Quadrans, Triens, Dodrans, Dextans.

T.

In T cuius generis sunt,

In T Neutra sunt: vt, *hoc Caput, Occiput, Syn-*
ciput.

AX.

Quot sunt Regulæ Nominum in AX?

Dua.

PRIOR REGULA.

In AX Latina Substantiva feminina sunt: vt,
hac Pax, fax, forma.

ALTE.

ALTERA REGULA.

In AX Græca ferè sunt Masculina: vt, *hic Tha-*
rax, Abax, Limax.

EX.

Quot sunt Regulæ Nominum desinentium in EX.

Dua.

PRIOR REGULA.

In EX Monosyllaba, & Polysyllaba Feminina
sunt: vt, *Fex, Lex, Supellex.* Masculina sunt, *hac*
Rex, & Grex.

ALTERA REGULA.

In EX Disyllaba Masculina sunt: vt, *hic Codex,*
Frustrax, Pollex.

Quot habet exceptiones?

Duas.

PRIOR EXCEPTIO.

Feminina sunt, *hac Carex, Vibex, Forpex, Forfex.*

ALTERA EXCEPTIO.

Dubia sunt: *Cortex, Imbrex, Obex, Pumex, Silax.*

IX.

Quot sunt regulæ Nominum in IX.

Dua.

PRIOR REGULA.

In IX Disyllaba Masculina ferè sunt: vt, *hic Ca-*
lix, Fornix, Valax.

C;

Qua

Quæ excipiuntur?

Fœminina sunt: *hæc Cornix, Cervix, Ledit, Redit, Felix.*

ALTERA REGULA.

Cætera in IX tam Monosyllaba, quam Polysyllaba, Fœminina sunt: ut, *hæc Nix, Pix, Strix, Cicatrix, Coxendix.*

OX & VX.

In OX & VX cuius generis sunt?

In OX & VX Fœminina sunt, ut, *hæc Nox, Vox, Lux, Nux.*

X cum consonante.

Cujus generis sunt Nomina desinentia in X cum consonante?

Quæ consonantem ante X habent, quacunque vocali præcedente, fœminina sunt; ut, *hæc falx, arx, laux, meninx.*

EXCEPTIO.

Partes assis Masculinae sunt: ut, *Quincunx, Sex-cunx.*

IV. DE FIGURA NOMINVM.

Quid est Figura?

Est discrimen vocum simplicium & compositarum; quo vox dicitur simplicis aut compositæ figuræ.

Figura

Figuræ Nominum quot sunt?

Dua: Simplex & Composita.

Quid est Simplex Figura?

Vox simplicis figuræ est, quæ ex se sola constat, vel unica est dictio, ut, *aptus, doctus.*

Quid est Composita?

Vox compositæ figuræ est, quæ ex duabus vel pluribus dictionibus constat, ut, *ineptus, indoctus, indefessus.*

Quot modis Nomina componuntur?

Quatuor modis.

1. Ex duobus integris vocabulis: idque; Aut ex duobus rectis casibus, ut *Respublica.* Aut ex duobus obliquis, ut *Ejusmodi.* Aut ex recto & obliquo, ut *Paterfamilias.* Aut ex obliquo & recto, ut *Iurisperitus.* Aut ex aliis dictionibus integris, ut *Suburbanus.*
2. Ex duobus corruptis, ut *Efficax, Municeps.*
3. Ex integro & corrupto, ut *Ineptus, Insulsus.*
4. Ex corrupto & integro, ut *Nugigerulus.*

V. DE SPECIEBUS NOMINVM.

Quotuplex est Nomen ratione speciei?

Duplex: Aliud est primitivæ, aliud derivativæ speciei.

Quæ

Quæ dicuntur Nomina primitiva?

Quæ non aliunde cadunt vel derivantur, sed suæ sunt originis, vt, *Lapis, Terra.*

Quæ dicuntur derivativa?

Quæ aliunde, nimirum à primitivo aliquo, cadunt, seu derivantur, vt, *Lapillus, à Lapide, Aprugnus, ab Apro, Terrenus, à Terra.*

Vnde derivantur ista Nomina?

Ex tripliei fonte: *alia à Nominibus, alia à Verbis, alia ab Adverbiis.*

1. Quænam à Nominibus derivantur?

Hæc Quintuplicia:

1. *Patronymica*, quæ à parentum Nomine dependent, vt, *Priamides à Priamo, Thestias à Thesto, Nereus à Nereo: Adrastine ab Adrastra.*

2. *Gentilia*, quæ gentem vel patriam significant, vt, *Spartata, Israelita, Hungarus ab Hungaro.*

3. *Possessiva*, quæ possessionem significant, vt, *Regius à Rege, Paternus à Patre, Herilus ab Hero.*

4. *Diminutiva*, quæ diminutionem sui primitivi significant, vt, *Libellus à Libro, Regulus à Rege, Corculum à Cor.*

5. *Denominativa*, Quæcunq; ab altero Nomine denominationem habent, ac derivantur: & nec sunt *Patronymica*, nec *Gentilia*, nec *Possessiva*, nec *Diminutiva*; vt, *Nervosus à Nervo, Ferreus à ferro, Dolosus à dolo.*

2. Quæ-

2. Quænam derivantur à Verbis seu eorum Participiis?

Verbalia, vt, *Actio ab ago, Usus ab utor, sic Amator ab amo: sic & Participialia, Amans ab amo.*

3. Quæ ab Adverbiis derivantur?

Adverbialia, vt, *Hodiernus ab hodie, Crastinus à cras.*

VI. DE NUMERIS NOMINVM.

Numeri Nominum quot sunt?

Duo: Singularis & Pluralis.

Quid est Singularis?

Qui unam rem, vel unitatem rei, significat, vt, *Homo, Index, Dominus.*

Quid est Pluralis?

Qui plures res vel multitudinem significat, vt, *Homines, Indices, Domini.*

VII. DE CASIBVS NOMINVM.

Quid est Casus?

Casus est finalis variatio dictionum; vt, *Musa, Musam.*

Casus Nominum quot sunt?

Sex in utroq; numero.

1. Nomi-

1. Nominativus.
2. Genitivus.
3. Dativus.
4. Accusativus.
5. Vocativus.
6. Ablativus.

Quotuplices sunt hi Casus?

Duplices: Recti & obliqui.

Qui sunt Recti?

Duo: Nominativus & Vocativus.

Quare dicuntur Recti?

Quia à fronte verborum reguntur vel construuntur.

Qui sunt Obliqui?

Hi quatuor: Genitivus, Dativus, Accusativus & Ablativus.

Quare dicuntur Obliqui?

Quia à tergo verborum construuntur.

VIII. DE DECLINATIONIBVS NOMINVM.

Quid est Declinatio?

Est inflexio Nominum in fine per casus.

Declinationes Nominum quot sunt?

Quinq;:

Prima est, cuius Genitivus desinit in *Æ*, vt, *Musa*, *Musæ*.

Secunda

Secunda, cuius Genitivus desinit in *I* productum, vt, *Magister*, *Magistri*.

Tertia, cuius Genitivus desinit in *IS* corruptum, vt, *Sacerdos*, *Sacerdotis*.

Quarta, cuius Genitivus desinit in *VS* productum; vt, *Fructus*, *hujus fructus*.

Quinta, cuius Genitivus desinit in *EI* diuisas syllabas, vt, *Species*, *Speciei*.

De regulas Generales?

1. Nomina propria carent plurali Numero, itemq; Nomina virtutum.

2. Neutra habent tres similes casus in utroq; Numero: videlicet, Nominativum, Accusativum, & Vocativum.

3. Ablativus pluralis semper similis est Dativo plurali.

DE PRIMA DECLINATIONE.

Prima Declinatio quot habet terminationes?

Quatuor: A, AS, ES, & E.

Quis est character primæ Declinationis?

Genitivus Singularis & Dativus in *æ* diphthongum desinens.

Excipiuntur tamen 1. Nomina græca in *E*, quæ Genitivum faciunt in *ES*, vt *Epitome*, *hujus Epitomes*. 2. Adjectiva feminina decem; vt, *una*, *vlla*, *nulla*.

illa, sola, tota, alia, altera, vera, neutra, alterutra;
quæ Genitivum formant per IVS, Dativum per I,
vt, *unius vni, vllius vlli, &c.*

Musa cuius Declinationis?

Prima. Quare?

Quia in Genitivo & Dativo desinit in *a*.

Paradigmata vide in Donato.

DE SECUNDA DECLINATIONE.

Secunda Declinatio quot habet terminationes?

Sex: ER, IR, VR, VS, EVS, VM: horum priores quinque sunt generis Masculini: VM est generis Neutri.

Quis est character Secundæ Declinationis?

Genitivus singularis in I, & Dativus in O.

Regulæ de Vocativo singulari.

1. Ab VS fit Vocativus per E, vt, *Dominus, Domine.*
2. Sed Propria in IVS faciunt Vocativum in I, vt, *Vergilius ô Virgili. Sic & Filius ô Fili.*
3. In EVS fit Vocativus per EV, vt, *Orpheus, Orpheu.*

Magister

Magister cuius declinationis?

Secunda. Quare?

Quia Genitivus exit in I, & Dativus in O.

DE TERTIA DECLINATIONE.

Tertia Declinatio quot habet literas terminales?

Decem: A, E, O, C, L, N, R, S, T, X.

Quis est character tertiæ Declinationis.

Genitivus in IS, & Dativus in I.

Sacerdos cuius est Declinationis?

Tertia: Quare?

Quia habet in Genitivo IS & Dativo I.

Accusativus desinit in EM, vt IM, vel in EM & IM simul.

Vocativus est similis Nominativò.

De Ablativo observentur Regulæ.

- I. Ablativus regulariter per E fit, vt *Sacerdote.*
- II. Ablativum per I tantum faciunt,
 1. *Neutra* in E, AL & AR desinentia.
 2. *Adjectiva* in IS & ER, quorum *Neutra* in E desinunt.
 3. *Mensum Nomina* in IS & ER tertiæ declinationis.
 4. *Accusativum* in IM tantum facientia.

D

III, Abl.

III. Ablativum per E & I simul faciunt,

1. *Aspēctiva omnis generis.*
2. *Comparativa in OR & VS.*
3. *Substantiva in CTIS, MNIS, GNIS, GVIS, & VIS pleraq.*
4. *Verbalia in TRIX.*
5. *Accusativum per EM & IM facientia.*

Regulæ de Genitivo in plurali.

I. In IVM Genitivum pluralem faciunt:

1. *Nomina, quorum Ablativi fiunt in I solum, & in I & E simul.*
2. *Quæ Nominativum duabus consonantibus fiunt:*
3. *Quæ in Nominativo ac Genitivo singulari pares Syllabas habent.*
4. *Quæ in IS longum, aut AS Monosyllabum desinunt.*
5. *Et pluralia tantum.*

II. Cætera omnia faciunt Genitivum in VM.

DE QVARTA DECLINATIONE.

Quarta Declinatio quot habet terminationes.

Duas: VS & V: sed V in singulari est indeclinabile.

Quis est character Quartæ Declinationis?

Genitivus in VS, & Dativus in VI.

Fructus

Fructus cujus Declinationis?

Quarta: Quare?

Quia in Genitivo habet VS, in Dativo VI:
De Dativo & Ablativo plurali.

1. Dativus & Ablativus pluralis exit in IBVS communiter.
2. VBVS habent hæc sequentia;
Arcus, acus, portus, quercus, ficus, lacus, artus,
V retinent, quibus & tribus, atq; veru, & specus, adde.

DE QVINTA DECLINATIONE.

Quinta Declinatio, quot habet terminationes?

Vnam, ES.

Quis est character quintæ Declinationis?

Genitivus & Dativus in EI, divisas Syllabas, declinens.

Species cujus Declinationis?

Quinta: Quare?

Quia Genitivus & Dativus in EI exeunt.

De Anomalis jam esset agendum, Sed hac deinde discantur ex majore Compendio nostro:

Hæc primis Grammaticis tyronibus de Nomine sufficiunt.

D 2

II DE

II. DE PRONO- MINE.

Quid est Pronomen?

Pronomen est vox, qua utimur in demonstranda aut repetenda re, ubi Nominis repetitio ingrata erat futura.

Quot sunt Pronomina?

Novemdecim. Quæ?

Ego, Tu, Sui, Ille, Ipse, Iste, Hic, Is, Quis, Qui, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cujus, Cujas.

Pronomini quot accidunt?

Octo: Species, Significatio, Genus, Numerus, Figura, Persona, Casus, & Declinatio.

1. Quotuplicia sunt Pronomina ratione Speciei?

Duplicia: Primitiva & Derivativa.

Primitiva quæ sunt?

Quæ aliunde non cadunt; & sunt decem:

Ego, Tu, Sui, Ille, Iste, Ipse, Hic, Is, Quis, & Qui.

Derivativa quæ sunt?

Quæ aliunde cadunt: & sunt Novem:

Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cujus & Cujas.

Vnde

Vnde derivantur?

A Genitivis primitivorum.

Quomodo?

Meus, à Genitivo Mei.

Tuus, à Genitivo Tui.

Suus, à Genitivo Sui.

Noster & Nostras, à Genitivo Nostri.

Vester & Vestras, à Genitivo Vestræ.

Cujus & Cujas, à Genitivo Cujus.

2. Significatio Pronominum quotuplex est?

Sextuplex: Hinc Pronominum alia sunt:

1. Demonstrativa: quibus rem vel personam demonstramus; & sunt Quatuor: ut, Ego, Tu, Hic, Iste.

2. Relativa, quæ referunt dictionem antecedentem; sunt quatuor: Is, Ipse, Qui, & Ille: quod tamen alias demonstrativum, alias relativum est.

3. Reciproca, quæ reflectuntur ad tertiam personam præcedentem, sunt Duo: Sui & Suus.

4. Interrogativa, quibus de re vel persona interrogamus, sunt tria: Quis, Cujus & Cujas.

5. Possessiva, quæ possessionem significant, aut de possessore dicuntur, sunt quinque: Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.

6. Gentilia, quæ gentem & patriam significant; sunt dua: Nostras & Vestras.

3. Genera Pronominum quot sunt?

Quing: Masculinum, Femininum, Neutrum, Commune, & Omne:

D;

Ego.

Ego, Tu, Sui, sunt generis Omnis.
Nostras Vestras, & Cujas, generis Communis.
Meus, Tuus, Suus, generis Masculini.
Mea, Tua, Sua, generis Feminini.
Meum, Tuum, Suum, generis Neutri.

4. Numeri Pronominum quot sunt?

Duo: ut in Nomine.

Singularis, ut *Ego*.

Pluralis, ut *Nos*.

5. Figuræ Pronominum quot sunt?

Dua, Simplex, ut *Ego*;

Composita, ut *Ego met*.

6. Personæ Pronominum quot sunt?

Tres: Prima, ut *Ego*.

Secunda, ut *Tu*.

Tertia, ut *Ille*, & cætera omnia.

7. Casus Pronominum quot sunt?

Quinq: Nam Vocativo carent pronomina,
præter, Tu, Meus, & Noster.

8. Quomodo declinantur Pronomina?

1. *Ego, Tu, Sui*, peculiarem habent declinationem. quam vide in Donato.

2. *Reliqua omnia* imitantur Nominum declinationem: ita ut sint vel

Prima, ut Feminina in *a*: illa mea, &c. vel

Secunda

Secunda, Masculina, & Neutra, ut, *ille, illud*,
Meus, Meum, vel

Tertia, ut *Nostras, & Vestras, & Cujas*.

Paradigmata omnia vide in Donato nostro.

III. DE VERBO.

Quid est Verbum?

Verbum est vox variabilis, significans aliquid agere aut pati, ut, *amare, amari*.

Quotuplex est Verbum?

Duplex: Personale & Impersonale.

Quid est Verbum Personale?

Quod per tres distinctas personas conjugatur, & ante se habet Nominativum certæ personæ: ut, *Ego scribo, Tu scribis, Ille scribit*.

Quid est Impersonale?

Impersonale est, quod solum in tertia persona singulari conjugatur, & ante se non habet Nominativum certæ personæ, ut, *me pœnitet facili, vivitur ex rapto*.

Verbo quot accidunt?

Octo: Genus, Species, Tempus, Modus, Figura, Persona, Numerus, & Conjugatio.

D 4

I. DE

I. DE GENERE.

Genera Verborum quot sunt?

Quinque: Activum, Passivum, Neutrum, Commune, & Deponens.

Quid est Activum?

Activum est, 1. quod in O definit, 2. & actionem significat, 3. regitq; post se accusativum personæ, 4. & assumptâ literâ R format ex se Passivum: vt, *Verbero Davum*, *Amo Phædrum*, *amor à Paulo*.

Quid est Passivum?

Passivum est, 1. quod in OR definit, 2. & passionem significat, 3. regitq; post se Ablativum personæ cum præpositione A vel AB, 4. atq; abjecta litera R redit in Activum: vt, *Amor à Phædra*, *Verberor à Davo*, *amo, verbero*.

Quid est Neutrum?

Neutrum est, 1. quod definit in O, 2. & prope modum actionem aut Passionem significat, 3. veruntamen casum activorum aut passivorum non recipit: Sed absolutè ponitur, 4. nec format ex se passivum assumptâ litera R, vt, *Sto*, *Frigeo*, *Caleo*.

NOTA

1. Sunt & Neutra quædam Substantiva, vt, *sum*, *formem*, & *existo*: quia de Substantia rei dicuntur.
2. Neutralia passiva sunt: *capulo*, *senes*, & *sio*: quia formam quidem Neutorum habent, sed significationem & constructionem passivorum.

Quid

Quid est Commune?

Commune est, 1. quod in OR definit, 2. & alias activè, alias passivè significat: vt, *Criminor Phormionem*, & *criminor à Phormione*.

Quæ sunt illa?

Osculor, *Amplector*, *Dignor*, *Consolor*, *Adhortor*, *Depeculor*, *Frustror*, *Criminor* & *Stipulor*.

Quid est Deponens?

Deponens est, 1. quod in OR definit, 2. & passivam significationem deponit, 3. & aut tantum activè significat, aut tantum Neutraliter, nunquam verò passivè, vt, *sequor te*, *loquor*.

II. DE SPECIEBUS VERBORUM.

Quotuplex est Species Verborum?

Duplex: Primitiva & Derivativa.

Quæ sunt Primitiva?

Quæ non aliunde cadunt seu formantur, vt, *Lego*, *Dico*.

Quæ sunt Derivativa?

Quæ aliunde cadunt seu formantur, vt, *Lectito*, *Dictito*.

Vnde derivantur?

Quædam à Nominibus, quædam à Verbis.

D 5

1. Quæ

1. Quænam à Nominibus derivantur?

Imitativa & Denominativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem sui primitivi significant; vt, *Patrisso*, id est *imitor Patrem*, *Atticisso*, *Græcor*, *Vulpinor*, *Cornicor*.

Denominativa sunt, quæ à Nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent, vt, *lignor*, *frumentor*, *rusticor*.

2. Quænam & quotuplicia à Verbis derivantur?

Quadruplicia: 1. Inchoativa, 2. Frequentativa, 3. Meditativa seu desiderativa, & 4. Diminutiva.

Quæ sunt Inchoativa?

Quæ desinunt in *SCO*, & inchoationem significant, vt, *frigesco* à *frigeo*, *calesco* à *caleo*.

Quæ sunt Frequentativa?

Quæ in *TO*, *SO*, *XO*, aut *CO* desinunt, & frequentiam seu assiduitatem & conatum significant; vt, *agito*, *pulso*, *nexo*, *fodico*.

Quæ sunt Desiderativa?

Quæ in *RIO* desinunt, & studium sive voluntatem aut desiderium significant; vt, *dormitorio*, id est *volo dormire*; *esurio*, *lecturio*.

Quæ sunt Diminutiva?

Quæ in *LO* desinunt, & diminutionem sui primitivi significant, vt, *forbillo*, id est, *modice forbeo*, *cantillo*.

III. DE

III. DE TEMPORIBVS. Tempora Verborum quot sunt?

Quinq;

1. *Præsens*, quod actionem nunc geri significat, vt, *amo*, *venio*.

2. *Præteritum imperfectum*, quod actionem inchoatam, sed nondum absolutam significat, vt, *amabam*, *veniebam*.

3. *Præteritum perfectum*, quod actionem præteritisse significat, vt, *amavi*, *veni*.

4. *Præteritum plusquamperfectum*, quod actionem jam diu præteritisse significat; vt, *amaveram*, *veneram*.

5. *Futurum*, quod actionem gerendam significat, vt, *amabo*, *veniam*.

IV. DE MODIS.

Modi Verborum quot sunt?

Quinq;

1. *Indicativus*, quo indicamus aliquid, vt, *amo*, *venio*.

2. *Imperativus*, quo imperamus aut petimus aliquid; vt, *amatu*, *nosce teipsum*.

3. *Optativus*, quo optamus, vt, *utinam amarem*.

4. *Subiunctivus*, qui subiungitur alteri verbo, alioquin per se non absolvit sententiam; vt, *amem*.

5. *Infinitivus*, qui per se non definit certum Numerum aut personam; vt, *amare*.

Quid pertinet ad modum Infinitivi?
Gerundia & Supina.

Quot

Quot sunt Gerundiorum terminaciones.

Tres: DI, DO, DVM: vt, *Amandi, amando, amandum.*

Quot sunt terminationes Supinorum?

Dua: VM & V: vt, *amatum, amatu.*

V. DE FIGVRIS?

Figuræ Verborum quot sunt?

Dua: Simplex, vt, *Lego.*

Composita, vt, *Intelligo, relego.*

VI. DE PERSONIS.

Personæ Verborum quot sunt?

Tres.

Prima, quæ loquitur, vt, *Ego amo.*

Secunda, ad quam loquimur, vt, *Tu amas.*

Tertia, de qua loquimur, vt, *Ille amat.*

VII. DE NVMERIS.

Numeri Verborum quot sunt?

Duo: Singularis, vt, *Amo.*

Pluralis, vt, *Amamus.*

VIII. DE CONIVGATIONIBVS.

Conjugationes Verborum quot sunt?

Quatuor:

Prima

Prima	} quæ in penultima infinitivi habet	{ <i>A longum, vt amare: E longum, vt docere. E breve, vt legere. E longum, vt audire.</i>
Secunda		
Tertia		
Quarta		

Conjugationes ipsas vide in Donato, & formationes temporum in Compendio nostro maiore, vt & verba anomala cum impersonalibus.

IV. DE PARTICIPIO.

Quid est Participium?

Participium est Nomen Verbale significans tempus: vt, *amans, docens.*

Participio quot accidunt?

Septem: Genus, Numerus, Figura, Casus, Declinatio, Tempus, & Significatio: quæ partim Nomine & Verbo, partim ab utroque mutuatur:

A Nomine, Genus Casum & Declinationem,

A Verbo, Tempus & Significationem.

Ab utroque, Numerum & Figuram.

1. Genera Participiorum quot sunt?

Quatuor: Masculinum in VS; Femininum in A, Neutrum in VM, & Omne in NS.

[NB: vt Genus, ita & Numerus, Figura, Casus, & Declinatio perinde se habent in Participio ac in Nomine, vti patet.]

2. Numeri

2. Numeri Participiorum quot sunt?

Duo: Singularis, vt, *amans*.
Pluralis, vt *amantes*.

3. Figuræ Participiorum quot sunt?

Duo: Simplex, vt, *spirans*.
Composita, vt, *respirans*.

4. Casus Participiorum quot sunt?

Sex: N. G. D. A. V. & Ablativus.

5. Declinatio Participiorum quomodo habet?

Participia in A sunt *prima* declinationis, in VS & VM *secunda*, in NS *tertia*.

6. Tempora Participiorum quot sunt?

Tria. 1. *Præsens*, in NS, vt, *amans*.
2. *Præteritum*, in TVS, SVS, XVS, vt, *doctus*, *visus*, *nexus*.
3. *Futurum*, in RVS, & DVS, vt, *amaturus*, *amandus*.

7. Significationes Participiorum quot sunt?

Quinq.

Activa
Passiva
Neutrale
Communis
Deponentalis

} quæ venit seu descendit à verbo generis

Activi.
Passivi.
Neutri.
Communis.
Deponentis.

Quot

Quot Participia veniunt à Verbo activo & Neutro?

Duo: *Præsens* in NS, vt, *amans*, *currens*.
Futurum in RVS, vt, *amaturus*, *cursurus*.

Quot Participia veniunt à verbo Passivo?

Duo: *Præteritum* in TVS, SVS, XVS, vt, *lectus*, *visus*, *nexus*.
Futurum in DVS, vt, *amandus*, *legendus*.

Quot Participia veniunt à verbo Communi?

Quatuor: *Præsens* in NS, vt, *criminans*.
Præteritum in TVS, vt, *criminatus*.
Futurum activum in RVS, vt, *criminaturus*.
Futurum Passivum in DVS, vt, *criminandus*.

Quot Participia veniunt à verbo Deponenti?

Tria: *Præsens* in NS, vt, *loquens*.
Præteritum in TVS, vt, *locutus*.
Futurum in RVS, vt, *locuturus*.

V. DE ADVERBIO.

Quid est Adverbium?

Adverbium est, quod actionis aut passionis circumstantiam una voce effert: vt, *venit prope*.
Adver.

Adverbio quot accidunt?

Quatuor: Species, Figura, Significatio, & Comparatio.

1. Quotuplex est Species Adverbiorum?

Duplex: Primitiva, vt, *heri, cras, mox.*

Derivativa, vt, *fortiter, ardent.*

2. Quot sunt Figuræ Adverbiorum?

Dux: Simplex, vt, *doctè, prudenter.*

Composita, vt, *indoctè, imprudenter.*

3. Quot sunt Significationes Adverbiorum?

Significationis multa capita sunt:

1. Da adverbia loci? *Hic, illic, huc, illuc, hinc, illinc, hac, illac, ubi, intus, foris, foras.*

2. Da temporis? *Hodiè, heri, nunc, nuper, cras, aliquando, &c.*

3. Da numeri? *Semel, bis, ter, quater, quinques, sexies, &c.*

4. Da negandi? *Haud, non, neq, minimè, neutiquam.*

5. Da affirmandi? *Ita, etiam, certè, profectò, quidni, quippe.*

6. Da demonstrandi? *En, ecce.*

7. Da hortandi? *Eja, age, agite, agendum.*

8. Da optandi? *Vtinam, o si, obsecro, quæso.*

9. Da ordinis? *Deindè, deinceps, continuò, primò, secundò, &c.*

10. Da

10. Da interrogandi? *Cur, quare, quamobrem, quoniam?*

11. Da similitudinis? *Quasi, cœu, sic, sicut, vult, tanquam.*

12. Da qualitatis? *Doctè, benè, malè, pulchrè, fortiter, viriliter, prudenter.*

13. Da quantitatis? *Multum, parum, modicum, minimum.*

14. Da intendendi? *Valdè, prorsus, omninò, nimium, penè, propè.*

15. Da remittendi? *Sensim, paulatim, pedetentim, egrè, vix.*

16. Da dubitandi? *Forsan, forsitan, fortassis.*

17. Da personalia? *Decum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum.*

18. Da vocandi? *Heus, eho.*

19. Da respondendi? *Heu, hem.*

20. Da separandi? *Seorsim, separatim.*

21. Da iurandi? *Pol, Aedepol, Accaslor, Hercule!*

22. Da eligendi? *Potius, imò, magis.*

23. Da congregandi? *Simul, vna, pariter.*

24. Da prohibendi? *Ne, nequaquam.*

25. Da concedendi? *Estò, fac, sit, sanè.*

26. Da eventus? *Fortè, fortuitò.*

27. Da comparandi? *Magis, minus, maximè, minimè.*

4. Quæ Adverbia comparantur?

Pleraq, à Nominibus Adiectivis comparabilibus ducta.

Da exempla?

Doctè, doctius, doctissimè

E

Fortiter

*Fortiter, fortius, fortissimè.
Benè, melius, optimè.*

VI. DE PRÆPO- SITIONE.

Quid est Præpositio?

Præpositio est propemodum articulus, verbo
Nomen adjuuens, quod aliquam facti circum-
stantiam significat: ut, *Proficiscor in Italiam.*

Quotuplices sunt Præpositiones?

Duplices: Separabiles & Inseparabiles.

Præpositioni separabili quot acci-
dunt?

Vnum: Casus videlicet.

Quot sunt casus Præpositionum?

Duo: Accusativus & Ablativus.

Quot & quæ præpositiones Accusa-
tivo serviunt?

*Triginta: Ad, apud, ante, adversus, eis, citra,
circum, circa, circiter, contra, erga, extra, inter,
intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, pro-
pter, post, præter, penes, secundum, secus,
supra, trans, ultra, vique.*

Quot

Quot Præpositiones Ablativo casui
serviunt?

*Quindecim: A, ab, abs, absque, cum, coram,
clam, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus.*

Quot Præpositiones utriq; casui
serviunt?

Quatuor: In, sub, super, & subter.

Quot sunt Præpositiones insepara-
biles?

Sex: Di, dis, re, se, an, con.

Cur vocantur inseparabiles?

Quia tantum in compositione usurpantur: ex-
tra compositionem nihil significant; ideoq; neq;
calum regunt; ut, *Diduco, distrabo, relego, sepono,
annuo, convenio.*

VII. DE CONIUN- CTIONE.

Quid est Coniunctio?

Coniunctio est, quæ superioribus sententiis,
aut partibus subinde alias annectit & ordinat, ut,
Nox & amor, vinumq; nihil moderabile suadent,

E 2

Coniun-

Conjunctioni quot accidunt?

Tria { Figura,
Potestas, &
Ordo.

1. Quot sunt Figuræ Conjunctionum?

Dua: Simplex; ut, Nam.
Composita; ut, Namq.

2. Quot sunt potestates seu significationes Conjunctionum?

Septem. { Copulativa.
Disjunctiva.
Adversativa.
Causalis.
Rationalis.
Ordinis, &
Approbativa.

Da copulativas?

Copulativæ sunt, quæ sensum, & verba copulant; ut, Et, q, quoq, ac, atq, etiam, simul, cum, &c.

Da Disjunctivas?

Ve, vel, aut, five, seu. Hæc verba quidem conjungunt, sensum autem disjungunt.

Da adversativas?

At, sed, atq, verum, verò, porro, atq, tamen, quanquam, quamvis, etsi, licet, saltem. Hæc diversam sententiam superioribus subiciunt.

Da Causales?

Da Causales?

Nam, namq, enim, etenim, quia, quoniam, quando, quandoquidem, si, siquidem, ni, nisi, eximvero. Hæ superioris sententiæ causam reddunt.

Da Ratiocinativas?

Ergo, ideo, igitur, idcirco, quapropter, proinde, quamobrem. Hæ conclusionem rationi præpositæ accommodant.

Da Ordinis, seu Ordinativas?

Insuper, postea, deinceps, &c. Hæ ordinem significant.

Da Approbativas?

Quidem, equidem. Aliis dicuntur completivæ quia explendi gratia inferuntur.

3. Quotuplex est Ordo Conjunctionum?

Triplex { Præpositivus.
Postpositivus, &
Communis.

Quæ Conjunctiones sunt Præpositivi Ordinis?

Hæ: Nam, quare, ac, atq, nec, si, quin, nisi, an, quanquam, quapropter; quia in orationis ordine postponuntur.

E 3

Quæ

Quæ Conjunctiones sunt Postpositivi Ordinis?

Enim, autem, quoque, verò, quidem, tamen. Item
Enclitice, *que, ne, ve;* Quia in orationis ordine
postponuntur.

Quæ Conjunctiones Communes?

Ergo, igitur, itaque, quoniam, & atque, seu, sive, &c.
Quia in orationis ordine nunc præponuntur,
nunc postponuntur.

VIII. DE INTER- IECTIONE.

Quid est Interiectio?

Est dictio invariabilis orationi interiecta, ani-
mi affectum significans.

Interiectioni quot accidunt?

Vnum: videlicet, *significatio,* quæ varia est.

Quotuplices sunt Interiectiones, ra- tione Significationis?

I. *Alia significant animi affectum, & gestum, quem
quis in se, & apud se exprimit: & sic*

1. *Alia significant Admirationem; vt, Papa,
vah, hui.*

2. *Alia Approbationem; vt, Euge.*

3. *Alia*

3. *Alia Blandimentum; vt, Eja, Sodes.*

4. *Alia Dolorem; vt, Hei, heu, ah, ô, eheu.*

5. *Alia Metum; vt, Alas.*

6. *Alia Indignationem; vt, Hem, prohehem, vah.*

7. *Alia Risum; vt, Ha, ha, ha.*

8. *Alia Gaudium; vt, Evax.*

9. *Alia Imitationem; vt, Hui, vah, eja.*

10. *Alia Optionem; vt, Vixnam, ô, si.*

11. *Alia Silentium; vt, St, hat, pax.*

II. *Alia exprimunt Gestum, quem quis edit ad
alios; & sunt*

1. *Hortantis, vt, Eja, age, agendum, cedo.*

2. *Comminantis, Va, heu.*

3. *Vocantis, Hæus, eho.*

4. *Respondentis, Hem, ehem.*

Hactenus de Etymologia.

E 4

LIBER

LIBER II. DE SYNTAXI.

Quid est Syntaxis?

Syntaxis est ratio conjungendarum vocum ad faciendam orationem. *Latini constructio dicitur.*

Quotuplex est Syntaxis.

Duplex: 1. Intransitiva seu convenientiæ,
2. & Transitiva seu Regiminis.

Quid est Syntaxis seu constructio Convenientiæ seu concor- dantiæ?

Est, quando pars orationis seu vox una cum altera ita construitur, ut in certis accidentibus, (maximè autem in Numero, Genere, Persona & Casu) concordent: ut, *amicus certus*.

Quotuplex est Syntaxis Concor- dantiæ?

Duplex: Legitima seu regularis & Figurata a
suo loco doctur.

Quid est Syntaxis seu constructio Regiminis?

Est, in qua casus obliqui ab aliqua partium orationis reguntur: ut, *ama. P. ad. iam.*

Quotu-

Quotuplex est Syntaxis Regiminis?

Duplex: Simplex & Mixta.

Simplex est, quando vox unum obliquum casum regit: ut, *amans Dei*: *Mixta*, quando vox aliqua duos casus, eosque diversos regit, ut, *dives agris, dives pecoris*.

Quo ordine Regulæ in Syntaxi pro- ponuntur?

Commodissimè proponuntur à Domino Philippo secundum ordinem ac seriem partium orationis in Etymologia explicatarum. *Vbiq; autem utraq; Syntaxis, concordantiæ videlicet, & Regiminis observatur.*

I. DE SYNTAXI NOMI- NUM concordantiæ.

Quot sunt Regulæ convenientiæ in Nominibus?

Tres:

1. Concordet adjectivum cum substantivo.
2. Interrogativum cum suo redditivo.
3. Substantivum cum substantivo per appositionem.

Recita I. Regulam.

Adjectivum & Substantivum eodem genere, Numero & casu coherent, ut,
Amicus certus in re incerta cernitur.

E

NOTA

NOTA:

Quando duo adiectiva concurrunt, alterum indultaturam Substantivi, vt, *Fortunate senex.*

Quibusnam accidentibus conveniunt Adiectivum & Substantivum?

Tribus: Genere, Numero, & Casu.

Quotuplicia sunt Adiectiva?

- Triplicia: 1. Nominalia, vt, *Mens sana.*
2. Pronominalia, vt, *Tua res.*
3. Participialia, vt, *Forma neglecta.*

Omniane tribus illis accidentibus conveniunt?

Omnia, exceptis Relativis pronomibus.

Recita Regulam I. de Relativis:

Relativum cum antecedente Substantivo necesse est Genere & Numero convenire; Casu autem convenire necesse non est; Nam is sequenti verbo responderet; vt,

Quo semel est imbuta recens servabit odorem Testa diu.

Quot ergo accidentia habet relativum cum antecedente communia?

Duo: Genus & Numerum.

De Synthesi Syllepsi & Zeugmate vide alibi.

Recita

Recita II. Regulam.

Interrogativum & redditivum quocumque casu convenire debent, vt, *Quis me sequitur. nemo.*

Quotnam accidentia habet interrogativum cum redditivo communia?

Unicum: videlicet, Casum.

Recita III. Regulam?

Substantivum cum Substantivo, declarandi causa, tanquam species suo generi, Subnexum, cum eodem convenit, in Numero, Genere, & Persona, & Casu: vt,

Et genus & formam regina pecunia donat, Latini appositionem vocant.

II. DE SYNTAXI REGIMINIS NOMINUM.

Quotuplex est Regimen Nominum?

Duplex: Simplex & Mixtum: vt supra dictum.

DE SIMPLICI NOMINUM REGIMINE.

Quos regit Casus?

Obliquos: vt Genitivum, Dativum, Accusativum, & Ablativum.

I. Genitivus cum Nomine habet quatuor Regulas.

Recita

Recita I. Regulam.

Substantivum cum Substantivo in Genitivo
calu jungitur: vt,
Mors ultima linea rerum.
Voluptas est escamalorum.

NOTA.

Adjectiva neutro genere pro substantivis usurpata
substantivorum more adsciscunt Genitivos: vt,
Quantum quisque munusculum possidet arca,
Tantum habet & fidei.

Recita II. Regulam.

Quæ partitionem significant, aut collectionem,
genitivos plurales adsciscunt, qui exponuntur
per E, EX vel inter: vt,
Nemo mortalium omnibus horis sapit.
Alter horum, pars civium.

Da Regulam de Comparativis & Superlativis?

Comparativa & Superlativa partitivè accepta
Genitivos adsciscunt plurales. vel collectivi No-
minis singulares; vt,
Major fratrum (intellige duorum.)
Manuum agilior est dextra.

Recita III. Regulam.

Adjectiva, quæ 1. curam 2. desiderium 3. no-
titiam, 4. crimen 5. aut metum aliquam, & con-
tra significant, Genitivos adsciscunt; vt,
Vixit memor letali.

Recita

Recita IV. Regulam.

Genitivos adsciscunt 1. & verbalia pleraque in
AX, & 2. participia, cum in Nomine degenerant;
vt,
Tempus edax rerum.
Pertinax recti.

2. Dativus cum Nomine.

Quot sunt Regulæ de Dativo cum
Nomine?

Unica.

Recita illam?

Dativos adsciscunt, quæ 1. commodum 2. faci-
litatem 3. similitudinem, 4. amicitiam, 5. affini-
tatem: aut contra significant; vt,
Domus vsibus apta.

3. Accusativus cum Nomine.

Quot sunt Regulæ de Accusativo
cum Nomine?

Una: & quidem ex Synecdoche Grammatica.

Recita illam?

Adjectiva, Græca consuetudine, Accusativos
substantivorum adsciscunt, qui partem aliquam
totius significant: vt,

Nuda genu, nodoque sinus collecta fluentes.

4. Ablativus cum Nomine.

Quot

Quot sunt Regulæ Ablativi cum Nominine, seu quot modis Nomen regit post se Ablativum?

Quinque modis, secundum quinque regulas, & quidem

1. *Vi causæ.*
2. *Vi comparativi.*
3. *Vi dignitatis.*
4. *Vi qualitatis.*
5. *Vi ordinis.*

Recita I. Regulam.

Ablativo casu efferuntur, quæ 1. causam, 2. instrumentum, 3. qualitatem, & similem aliquam circumstantiam significant; ut,

Fessus cursu: Latus honore.

Recita II. Regulam.

Comparativi comparatè accepti (ubi sermo est de duobus, quam pluribus) adsciscunt Ablativum, qui exponitur per Nominativum & particulam, quam ac vel atq; ut.

Vilius argentum est auro, virtutibus auro. Horat.

Recita III. Regulam.

Nomina hæc, 1. dignus est, 2. indignus, 3. opus, & vsu. pro necesse, simpliciter Ablativos adsciscunt; ut,

Dignum laude virum Musa vetat mori.

Dignum opella operculum.

Recita IV. Regulam.

Adjectiva quædam regunt post se Supina in TV vel SV.

TV vel SV, quæ sunt loco Ablativi passivè significant; ut, *Virgil.*

mirabile visu. Id.

Nec visu facilis, nec dictu affabilis ullis.

Recita V. Regulam.

Etiam 1. Numeralia, quæ ordinis vocantur & de diversitatis nomina, Ablativum adsciscunt, sed cum præpositione A vel Ab, ut,

1. *Secundus à Rege.*

2. *Diversus ab illo.*

Haftenus de regimine Nominis simplici sequitur jam.

DE REGIMINE NOMINIS MIXTO.

Quod dicis Mixtum Nominis Regimen?

Quando idem Nomen non vnum sed duos vel plures casus regit seu adsciscit: vel quando non cum vno, sed pluribus casibus idem Nomen constructur.

Quot modis fit?

Tribus modis: Nomina enim post se regunt,

1. *Alia* Genitivum & Dativum.
2. *Alia* Genitivum & Ablativum.
3. *Alia* Accusativum & Ablativum.

1. Quæ Nomina construuntur cum Genitivo & Dativo?

De his observetur una Regula:

Cado

Cedo illam?

Certa quædam Adjectiva, quæ similitudinem, aut affinitatem, aut his contraria, significant, modo Genitivum, modo Dativum promiscue adsciscunt. vt,

Est similis homini & hominis.

2. Quæ Nomina construuntur cum Genitivo & Ablativo?

De his habentur tres Regulae.

Recita I. Regulam.

Adjectiva, quæ 1. copiam 2. aut inopiam significant, modo Genitivum, modo Ablativum recipiunt promiscue; vt,

1. *Dives pecoris.*

Dives agris, dives positus in sanore nummis.

Recita II. Regulam.

Reus item, & quæ huic affinia sunt, Genitivum pleraque vel Ablativum adsciscunt; vt,

1. *Reus vocis, cades, capitis.*

2. *Reus stipulando; promittendo.*

Recita III. Regulam.

Substantiva, quæ inesse vel adesse quippiam (h. e. partem seu qualitatem) alicui significant, modo Genitivum modo Ablativi Nominis Substantivi, cum suo adjectivo laudis vel vituperij, recipiunt; vt,

Ingenui vulsus puer, ingenuiq; pudoris. Invenale

3. Quæ

3. Quæ Nomina construuntur cum Accusativo & Ablativo?

Nomina mensuram aut dimensionem significantia, & adjectiva: *Vnde duæ sunt Regulae.*

Da I. Regulam.

Quæ 1. Certum magnitudinis modum seu mensuram, 2. aut spacium significant, Accusativo casu vel Ablativo junguntur cum adjectivis quantitatem significantibus. vt, *Caulis palmum altus.*

Recita II. Regulam.

Adjectiva post se regunt modo Accusativum, modo Ablativum, significantem alicujus integram partem; vt,

Os humerosq; DEO similis. Virgil.

Redimitus tempora sereno. Horat.

NOTA: De Syntaxi Pronominum jam hic agendum esset, sed quia Pronomina Nominum Syntaxin ferè imitantur, pueris autem Relativorum & Reciprocorum Syntaxis difficilior est; idèq; hac omisso & majori Compendio relicta, statim ad Verborum Syntaxin pergimus.

DE SYNTAXI VERBORUM.

I.

DE SYNTAXI CONVENIENTIAE IN VERBIS.

Quotuplices sunt Regulae de hac verbi convenientia?

E

Tripli-

Triplix: 1. *Quadam* de Nominativo & Vocativo ante Verbum.

2. *Quadam* de Nominativo post Verbum.

3. *Quadam* de Nominativo ante & post Verbum.

1. Quot modis *Nomen* vel *Pronomen* vel *Participium* ante Verbum collocatur?

Duobus modis: in { Nominativo
&
Vocativo. } *Hinc dua Regulae*

Vna de Nominativo.

Altera de Vocativo.

Recita I. Regulam
de Nominativo ante Verbum.

Nominativus praecedit Verbum Personale Finitum, simili Numero & Persona: *puta expresse* *Altacite*; vt.

Ferrum tuetur principem, melius fides.

Recita II. Regulam.
de Vocativo ante Verbum.

Vocativi i. secundae Personae, 2. & Imperativi praeponuntur, 3. aut sine Verbo ornatus vel affectus causa orationi inferuntur, vt.

Eripe nate fugam, finemq; impone labori.

2. Quomodo Nominativus post verbum collocatur?

Vigilius aut status.

Recita

Recita Regulam.

Cetera quoq; verba sequitur aliquando Nominativus ejusdem numeri & personae, sed qui
1. aut statum & gestum, 2. aut animi affectum significat: vt,

Incedit sordidatus. Bibit jejunos. Dormit securus.

3. Quot modis Nominativus ante & post verbum collocatur?

Duobus modis: 1. *Vi subsistendi*, 2. *Vinnucupandi*.

Recita I. Regulam.

Verba Substantiva praecedunt & sequuntur Nominativi; vt, *Ira furor brevis est.*

Recita II. Regulam.

Etiam Nuncupandi verba, & quae similem vim habent, utrinq; Nominativum adsciscunt; vt,
Princeps Saxonia vocatur Praefectus praetorij.

I.

DE SYNTAXI REGIMINIS
VERBORVM.

Quinam ordo observatur regularum?

Isle: vt proponantur regulae.

1. De verbo regente *unum* tantum cujuscunq; Nominis casum obliquum, videlicet Genitivum, Dativum, Accusativum, vel Ablativum.

F 2

2. De

2. De verbo regente duos promiscuè casus
3. De verbo regente Nomina temporis, locorum & numeralia.
4. De verbo regente infinitivum & Supina, itemq; de Gerundiis.
5. De impersonalium Verborum Syntaxi.

I. DE REGIMINE VERBI FINITI SIMPLICI.

Quot dicis simplex verbi regimen?

Quo unum saltem casum post se regit, vel adsciscit verbum.

Quot sunt casus, quos regit à tergo?

Quatuor: Qui?

Obliqui: videlicet: Genitivus, Dativus, Accusativus, & Ablativus.

I. Genitivus à Verbo.

Quot modis Genitivus à verbo regitur seu construitur?

- Duobus: 1. Vi possessionis aut proprietatis;
2. Vi aestimandi.

Recita I. Regulam.

Verbum Substantivum SVM, quoties possessionem aut officium significat, regit post se Genitivum Nominis: B. 106. a.

Vulgo

Vulgo ita effertur.

Genitivum postulant, qua possessionem aut proprietatem significant: ut:

Hac vestis est patris.

Alterius non sit, qui suus esse potest.

Recita II. Regulam.

Adsciscunt & aestimandi verba Genitivum preij; ut, *Tu fortasse quid me fiat parvi pendis.*

2. Dativus à Verbo.

Quot modis regitur Dativus à verbo?

Quatuor modis.

1. Vi acquirendi vel adimendi.
2. Vi habendi, à VERBO EST.
3. Vi personæ & rei, Geminus Dativus.
4. Vi Enallages.

Recita I. Regulam.

Quodlibet verbum admittit Dativum personæ aut rei, cui qualicunq; modo aliquid acquiritur vel adimitur: ut,

Bona existimatio pecuniis præstat.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Recita II. Regulam.

Verbo est habendi significatione, utimur cum Dativo; ut,

Tecum habita & noris, quam sit tibi curia suppellex.

F 3

Recita

Recita III. Regulam.

Quibusdam verbis adduntur gemini Dativi, quorum alter personam, alter commodum aut incommodum significat; vt,

Est mihi lucro.

Recita IV. Regulam.

Sunt & quibus figuratè Dativus adjicitur, Accusativi loco vel Ablativi: vt,

It clamor cælo, pro ad cælum.

3. Accusativus p̄st̄ verbum.

Quot modis Accusativus cum Verbo
construitur?

Quinq; modis.

1. Vi actionis.
2. Vi cognatæ significationis.
3. Vi præpositionis.
4. Vi transitionis, geminus Accusativus.
5. Vi Synecdoches, vel gr̄cismi.

Recita I. Regulam.

Activa verba omnia, actionem transeuntem significantia, Accusativos adsciscunt, vt:

Urus me genuit, mater me peperit memoria.

Recita II. Regulam.

Adsciscunt & Neutra quædam, aliis absolutam
actio-

tionem significantia, Accusativos, sed cognatæ significationis; vt,

Aro terram.

Bibo vinum.

Recita III. Regulam.

Construuntur cum Accusativo & composita quædam, vi præpositionis, cum quâ componuntur; vt, *Villam prætereo sciens,*

Recita IV. Regulam.

Certa quædam vehementer activa sunt, quæ duos Accusativos adsciscunt, alterum personæ, alterum rei: Grammatici vocant Transitiva: vt,

Daceo te literas.

Cælo te culpam.

Recita V. Regulam.

Est & ubi figuratè Accusativus adjicitur verbis passivis & absolutis, Græca consuetudine, Grammatici vocant Synecdochen; vt,

Expleri mentem nequit, ardesciq; tuendo.

4. Ablativus cum verbo.

Quot modis Ablativus cum Verbo
construitur?

Sex modis.

1. Vi passionis.
2. Vi causæ.

F 4

3. Vi

3. Vi precij.
4. Vi prohibendi.
5. Vi utendi: vel fruendi.
6. Vi præpositionis.

Recita I. Regulam.

Passivorum proprius casus est Ablativus cum
Præpositione A vel Ab; vt:

Laudatur ab his culpatur ab illis.

Recita II. Regulam.

Ablativo casu effertur, quæ 1. causam 2. in-
strumentum 3. aut modum actionis significant,
vt, *Oderunt peccare boni virtutis amore.*

Recita III. Regulam.

Mercandi quoq; verba, & quæ ejus generis
sunt, præter Accusativum rei, etiam Ablati-
vum adsciscunt, qui pretium significat. vt:
Vendidit hic auro patriam.

Recita IV. Regulam.

Quæ prohibendi significationem habent, item
sufferendi, abstinendi aut distandi, Ablativos
adsciscunt: sed *alias* cum Præpositione, *alias* sine
Præpositione. vt,

Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.

Recita V. Regulam.

Ablati-

Ablativos adsciscunt & hæc Deponentia, *viar,*
frigor, fungor, potior & vescor. vt.
Vior vino, Frigor studiis meis, Fungor officio.

Recita VI. Regulam.

Præpositio quoq; omissa, vel per compositio-
nem addita, facit interdum, vt verbis Ablativus
rectè addatur. vt, *Medio, turissimus ibis.*

II. DE REGIMINE VERBI FINITI MIXTO SEU PRO- miscuo.

Quod dicis Regimen Verbi mix-
tum?

Quando verbum non vnum, sed duos promi-
scue casus regit vel adsciscit.

Quot modis hoc fit?

Quatuor modis: Verba enim post se regunt,

1. *Alia* Genitivum & Accusativum.
2. *Alia* Genitivum & Ablativum.
3. *Alia* Dativum & Accusativum.
4. *Alia* Accusativum & Ablativum.

I. Quæ regunt Genitivum & Accu- sativum?

De his est talis Regula.

Verba memorie & oblivionis promiscue Ge-
nitivum

Genitivum adsciscunt vel Accusativum. ut.

Memini huius rei & hanc rem.

Dulcia non meminit, qui non gustavit amara.

2. Quæ verba regunt Genitivum & Ablativum?

De his sunt sequentes Regulae quatuor.

Recita I. Regulam.

Accusandi verba, damnandi, & absolvendi, Genitivum adsciscunt, qui speciem facti significant, aut Ablativum, qui genus. ut,

Furti se adstringit.

Condemnabo eodem ego te crimine.

Recita II. Regulam.

Quæ copiam aut contra significant, modò Genitivum modò Ablativum recipiunt. ut,

Nunc te cohortatione non puto indigere.

Recita III. Regulam.

Recipiunt & Genitivos vel Ablativos promiscuè, quæ curam, aut perturbationem animi aliquam significant. ut,

Discrutior animi, & discrutior animo.

Recita IV. Regulam.

Substantivo item verbo subijcimus Genitivum vel Ablativum, cum formam aut qualitatem aliquam describimus. ut:

Cum

Cum faciem videas, videtur esse quantivis precij.
Cicero fuit tenuissima valetudine.

3. Quæ verba regunt Dativum & Accusativum?

De his observentur duæ Regulae.

Recita I. Regulam.

Certa quædam verba tam simplicia quam composita, modò Dativum, modò Accusativum, regunt, manente eadem significatione:

1. Simplicia: ut *Moderatur ira, moderatur maria.*

2. Composita sunt: *Antecello, antecedo, anteverto, praeo, praevertō, praeceo, illudo, aspergo, praesto*. ut:

Ea res longè ceteris antecellit.

Eloquentia ceteros antecellis.

Recita II. Regulam.

Sunt certa quædam verba, quæ modò Dativum, modò Accusativum adsciscunt, sed diversâ significatione. B. 130. c.

1. *Caveo* cum Dativo significat consulendo damnum avertō: cum Accusativo significat fugio, vel vito. ut,

Tu qui ceteris cavere didicisti, ne decipiaris caveo. Cic. *Nihil credam, & omnia cavebo.* Cic.

2. *Consulo* cum Dativo significat prospicio: cum Accusativo est consilium expeto.

3. *Suscipio*

3. *Auscullo* cum Dativo est parco; cum Accusativo audio.

4. *Metuo* & *timeo*, cum Dativo est sollicitus sum pro aliquo: cum Accusativo est reformido ut hostem.

5. *Solvo* cum Accusativo est enodo, expedio cum Dativo, est satisfacio.

6. *Temporo* cum Dativo est abstineo; cum Accusativo est moderor.

Et sic etiam de aliis, quæ ex lectione autorum colligantur.

4. Quæ verba regunt Accusativum & Ablativum?

De his observetur hac Regula,

Quæ mensuram aut spacium significant Accusativo casu, vel Ablativo cum verbis junguntur ut, *Dic quibus in terris* (*Et eris mihi magnus Apollo*) *Tres pateat cæli spatium, non amplius vltas.*

III. DE VERBO REGENTE Nomina Temporis, Locorum, & Numeralia.

1. *Nomina Temporis.*

Quot modis Nomina Temporis cum verbis construuntur?

Duobus modis: in Ablativo & Accusativo casu.

1. Quando

1. Quando Nomina Temporis effertur in Ablativo?

Nomen Temporis effertur in Ablativo casu: cum respondetur ad quæstionem factam per QUANDO.

Recita I. Regulam.

Ablativo Nomina Temporis effertur, cum speciem magis, quam durationem significamus. ut, *Nemo mortalium omnibus horis sapit.*

2. Quando Nomina Temporis effertur in Accusativo?

Nomina Temporis effertur in Accusativo, cum respondetur ad quæstionem factam per quam diu, quam pridem, vel quamdudum.

Recita II. Regulam.

Accusativus frequentior est iis, quæ durationem seu continuum tempus significant. ut:

Biduum absuit.

Noctes atq; dies patet atri janua Ditis.

2. Locorum Nomina.

Nomina Locorum variis casibus cum Verbis junguntur.

Quomodo construuntur Nomina Locorum?

Nomina Locorum sunt duplicia. *Alia sunt Propria,*

Propria, alia sunt Appellativa duorum, *Propria* rursus alia sunt Regionum, alia Urbium propria.

1. Quomodo Nomina Propria Regionum & Appellativa Locorum cum Verbis junguntur?

Nomina propria Regionum & Appellativa Locorum intercedente præpositione cum verbis junguntur.

Recita Regulam.

Nominibus Regionum præpositiones sicut & Appellativis adduntur, sive verbis in loco, sive de loco, sive ad locum significantibus, adjiciuntur.

De Nominibus Regionum.

Duxit exercitum in Italiam.

De Appellativis.

Venio in Urbem. Proficiscor ex Urbe.

2. Quomodo Nomina propria Urbium cum verbis junguntur?

Propria Urbium absq; Præpositione cum verbis junguntur tribus modis, juxta tres Regulas.

Primum, cum in loco esse significant.

Secundò, cum ad locum significant.

Tertiò, cum de loco vel per locum significant.

Recita

Recita I. Regulam.

Urbium propria 1. primæ, vel secundæ declinationis, in loco esse significant, Genitivo casu singularis: 2. Tertiæ autem declinationis, & plurali tantum, Ablativo ut,

1. *Roma Cicero fuit Consul.*
2. *Paulus docuit Corinthi biennium.*
3. *Lacedæmoni in summo honore fuit Seneclius.*
4. *Athenis fuit domicilium omnium artium.*
5. *Delphis oracula Apollo reddebant.*

Recita II. Regulam.

Ad locum significat Accusativus, cujuscunq; numeri aut declinationis nomina ipsa fuerint. ut;

1. *Proficiscor Vittebergam.*
2. *Veni Ephesum.*

Recita III. Regulam.

De loco autem & per locum significantes Ablativo utimur. ut,

Roma profectus est cum exercitu.

Recita IV. Regulam.

Propria Civitatum imitantur & hæc Appellativa: *Domus, Rus, Humus, Militia.* ut,

Sum domi, Eo domum. Venio domo.

Sum ruri. Eo rus. Redeo rure.

Iaceo humi. Tollitur humo.

Vna semper militia & domi fuimus.

3. De

3. De Numeralibus.

1. Quomodo construuntur Cardinalia?

Cardinalia construuntur cum substantivis more adjectivorum in eodem genere, numero & casu: vel substantivè usurpata more partitivorum Genitivum adsciscunt. vt,

Centum Senatorum. Mille hominum.

2. Quomodo construuntur Distributiva?

Constructio Distributivorum continetur duabus Regulis.

Recita I. Regulam.

Distributivis utimur, cum distributione facta, suum cuiq; parti numerum assignamus. vt,
*Bina boum nobis Troja generatus Acestes.
Dat numero capita in naues.*

Recita II. Regulam.

Adduntur & distributiva numeralia Nominibus, quæ pluraliter tantum dicuntur. vt,
Binas literas abs te accepi eodem exemplo.

3. Quomodo construuntur Ordinalia?

Ordinalia junguntur Substantivis more adjectivorum, in eodem genere, numero & casu, sed plerunq; addita particula *quisq;*.

Recita

Recita Regulam.

Ordinis nominibus perinde vt ceteris adiectivis utimur, addita tamen particula *Quisque.* vt,
Febris me invadit tertio quoq; die.

IV. DE REGIMINE INFINITIVI vbi & de Gerundiis ac Supinis.

1. De Infinitivis.

Quomodo Infinitivus construitur?

Constructio Infinitivi continetur quatuor Regulis: *Quarum?*

Prima est, de *Accusativo ante Infinitivum.*

Secunda, de *Verbis quibus Infinitivus adiungitur.*

Tertia, de *Infinitivo ESSE.*

Quarta, de *Infinitivo loco Gerundi.*

Recita I. Regulam.

Accusativus proprius casus Infinitivorum est, præcedens Infinitivum, perinde, vt Nominativus Verbum finitum: Et exponitur per Nominativum, mutato verbi modo, & adiecta particula *Quod* vel *Vt.* vt,

Ajunt probos adolescentes depravari consuetudine malorum. Id est quod probi depraventur.

Ajo te Acacida Romanos vincere posse.

Recita II. Regulam.

G

Infini-

Infinitivi adduntur verbis significantibus, qualemcunque voluntatem, aut sensum, aut facultatem. vt,

1. *Cupit te videre.*
2. *Salvum te advenire gaudeo.*
3. *Nequeo mearum rerum initium ullum invenire idoneum.*

Recita III. Regulam.

Casus sequens Infinitivum Esse, & quæ similis constructionis sunt, convenit cum proximo casu præcedente. vt,

Cavete tristem esse sentiat.

Recita IV. Regulam.

Græcismi sunt, cum Infinitivi adduntur Nominibus Facultatem significantibus: aut alias pro Gerundiis usurpantur. vt,

Nunc tempus est dicere quæ sentias.

2. De Gerundiis.

Recita I. Regulam.

Genitivi casus Gerundia sequuntur Nomina voluntatem, aut facultatem significantia. vt,

Quis igitur relictus objurgandi locus?

Recita II. Regulam.

Accusativi casus Gerundia cum Præpositione annectuntur verbis. vt, *Virgil. 3. Georgi.*

Namq. ante domandum ingentes tollunt animos.

Recita

Recita III. Regulam.

Cum necessitatem significant in DVM Gerundia, Impersonalium modo ponuntur, & 1. vel Dativum juxta se habent 2. vel Casum omnino nullum. vt, *Sperandum est vivis.*

Recita IV. Regulam.

In DO Gerundia sequuntur Verbum, vel cum Præpositione, vel sine Præpositione. vt,

Omnia conando docilis solertia vincit.

Ratio rectè scribendi cum loquendo juncta est.

Recita V. Regulam.

Gerundia post se recipiunt casus suorum Verborum. vt,

Gratia salutandi amicos domum redii.

Recita VI. Regulam.

Gerundia mutanda in participia construuntur juxta Regulam Adjectivi & Substantivi. vt,

Gratia salutandorum amicorum domum redii.

3. De Supinis.

Quomodo construuntur Supina?

Duobus modis, juxta duas Regulas.

Recita I. Regulam.

G 2

Supina

Supina priora casum verbi sui adsciscunt, & cum verbis significantibus motum ad locum junguntur. vt,

Stultitia est, venatum ducere inuitos canes.

Recita II. Regulam.

Posteriora supina construuntur. 1. vel cum adiectivis facultatem aut modum aliquem significantibus. 2. vel cum verbis significantibus motum de loco. vt,

*Nec visu facilis, nec dictu effabilis ulli. Virg.
Obsonatu redeo.*

V. DE IMPERSONALIVM SYNTAXI.

Quotuplicia sunt Impersonalia?

Impersonalia sunt duplicia: Passivæ vocis & Activæ vocis.

Dic Regulam.

1. Quomodo Impersonalia Passivæ vocis construuntur?

Impersonalia Passivæ vocis ante se casum non habent: post se autem plerumque eos, quos recipit verbum Passivum. Aliquando nec ante se, nec post se casum habent vt,

Nisi cum præsidio earum indiget.

Mibi

Mihineque servitur, neque metitur.

Vivitur ingenio, cetera mortis erunt.

Factum est à vobis duriter.

Quid agitur? Statur.

2. Quot modis Impersonalia Activæ vocis construuntur?

Quinq; modis, juxta quinq; Regulas.

Recita I. Regulam.

Est interest, & Refert, impersonaliter posita, personam Genitivo designant, à se autem Infinitivum recipiunt, vel Coniunctivum cum particulis: VT, AN, NE, & similibus. vt,

Boni pastoris est condere pecus, non deglubere. Suet.

Recita II. Regulam.

Quatuor his verbis. 1. Decet, 2. Delectat, 3. Invenit, 4. Oportet, Accusativi personam addunt, sequentibus mox Infinitivis. vt,

Omnes homines summâ ope nisi decet, ne vitam silentio transigant, veluti pecora. Sallust.

Recita III. Regulam.

Pathetica Impersonalium præcedunt Accusativi, sequuntur Genitivi vel Infinitivi. vt,

Sua quemque fortuna pœnitet.

Recita IV. Regulam.

Cætera Activæ vocis Impersonalia pleraque
G 3 Dati-

Dativum, qui personam significet, & post se Infinitivum habent. vt,

Non hercle vacat mihi nunc auscultare.

Recita V. Regulam.

Impersonalibus annumerantur & cætera verba quoties absolute sine Nominativo ponuntur, sequente mox Infinitivo, vt sunt: *Debet, capit, solet, potest, certum est, apparet, stat, est, pro licet, & similia.* vt,

Debet adolescentiam pœnitere peccati.

Hactenus de Verborum Syntaxi: sequitur.

DE PARTICIPIIS.

Quot modis Participia construuntur?

Tribus modis:

1. *More verbi.*
2. *Ponuntur pro Infinitivis.*
3. *Vsurpatur in designatione consequentia.*

Priores duæ Regulæ sunt regiminis, tertia est convenientia.

Recita I. Regulam.

Participia imitantur verborum suorum constructionem. vt,

Legens Ciceronem latinam linguam disces.

Recita

Recita II. Regulam.

Vsurpantur etiam Participia pro verbis Infinitivis. vt,

Priusquam incipias consulta, ubi consulueris mature factum opus est.

Recita III. Regulam.

Duo Ablativi Consequentiam designantes absolute junguntur, alter Nominis, alter Participij, siue positi, siue subintellecti. vt,

Rubesciente aurora tempestas sequi solet.

Oscitante vno, oscitat & alter.

Hactenus de structurâ seu Syntaxi partium orationis variabilium: tam in convenientia, quam in regimine: Sequitur de Syntaxi partium Orationis invariabilium, scilicet 1. Adverbij.

2. Coniunctionis. 3. Præpositionis, & 4. Interjectionis, cum aliis partibus.

I. DE ADVERBIORVM SYNTAXI.

Quotuplex est Adverbiorum Syntaxis?

Duplex itidem: 1. Convenientia. 2. Regiminis.

G 4

Quot

Quot sunt Regulæ de Adverbiorum
Syntaxi convenientiæ?

Tres:

Recita primam Regulam de Verbis &
eorum Participiis?

Adverbia subjiciuntur verbis & eorum Parti-
cipiis, ad explicandas actionum circumstantias.
vt, *Bis dat, qui citò dat.*

Recita secundam Regulam de Ad-
verbiis cum Nominibus?

Adjiciuntur adverbia & Nominibus 1. Adjecti-
vis, aut 2. Adjective usurpatis, sine tamen reipe-
ctu casuum intendendi vel minuendi gratia. vt,
Mulò diversus.
Mulier admodum anus.

Recita tertiam Regulam de Adver-
biis cum aliis Adverbiis?

Adverbia inter se quoq; conveniunt: vt, *Sax-
cūq; sat benè.* Cato.

Ferè libenter homines id, quod volunt, credunt.
Cæsar.

2. Quot

2. Quot sunt Regulæ de Regimine
Adverbiorum?

Quinque.

Recita I. Regulam.

Adverbia derivata pleraq; primitivorum con-
structionem sequuntur. vt,
Terrorum & fraudis abunde est.

Recita II. Regulam.

Quæ Comparativi aut Superlativi gradus sunt,
Nominum eorundem graduum, constructionem
imitantur. vt,
Melius illo cecinit, vel optimè omnium.

Recita III. Regulam.

Genitivum ferè adsciscunt Adverbia, quæ 1.
Copiam, 2. Penuriam, 3. aut partitionem si-
gnificant. vt,
Satis eloquentia. Sapientia parum.

Recita IV. Regulam.

Sunt & Loci quædam, & temporis & quantitatis
adverbia, quibus familiariter Genitivi adduntur,
quibusdam etiam Accusativi. vt,

Nusquam gentium.

Interea Loci.

Postridie Compitalia.

G 5

Recita

Recita V. Regulam.

En & ecce aliàs Nominativum, aliàs Accusativum adsciscunt. vt,

En dextra fidesq.

Ecce miserum hominem:

II. DE CONIUNCTIONVM SYNTAXI.

Quot modis construuntur Coniunctio?

Duobus modis: juxta duas Regulas; quarum prior convenientiæ: posterior regiminis dici potest.

Recita I. Regulam.

Coniunctio 1. aut similes casus, modos, ac tempora conjungit. 2. aut novam orationem superiori attexit. vt,

Nox & amor vinumq. nihil moderabile suadent.

Recita II. Regulam.

Vt causalis, & quæ similem vim habent, Coniunctivum adsciscunt: Si Præsens verbum vel Futurum præcedit, Coniunctivum Præsentis temporis ferè tantum esse solet: Sin Præteritum Verbum præcellerit; Coniunctivum Præterito Imperfecto tantum ponitur. vt,

Iubebam vt faceres: iussi vt faceres, iusseram vt faceres.

De Præ-

De Præpositione.

Quomodo construuntur Præpositiones?

Quinq. modis: secundum quinq. Regulas: quarum priores duæ de rectione simplici, tertia de mixta, quarta de figurata: quinta de convenientia est.

Recita I. Regulam.

Accusativo casui serviunt triginta Præpositiones: Ad, apud, ante, adversus, cis, citra, circum, circa, circiter, contra, erga, extra: Inter, intra, infra, juxta; Ob, penes, per, post, prope, pone, propter, præter, secundum, secus, supra: Trans, usq., ultra. vt,

Ad generum Cereris, sine cæde & sanguine pauci.

Descendunt Reges, & siccâ morte Tyranni

Recita II. Regulam.

Ablativo casui serviunt quindecim Præpositiones: A, ab, abs, absq., cum, coram, clam, de, è, ex, pro, præ, palam, sine, tenus. vt,

Stare à mendacio contra verum.

Recita III. Regulam.

Quatuor hæ Præpositiones, In, sub, super, & subter. 1. Accusativo casui serviunt, cum motum ad rem

ad rem vel locum significant: 2. Ablativo cum
in re vel in loco versari. vt,

Eo in Templum.

Sum in Templo.

Recita IV. Regulam?

Præpositiones cum amittunt casum suum,
sunt Adverbia. vt,

Longo post tempore venit.

Ante leves ergo pascuntur in arbore cervi.

Recita V. Regulam.

Nonnunquam Præpositio suo casui postponi-
tur per *Anastrophe*, id est, inversionem. vt,

Te sine nihil alium mens inchoat.

De Interjectionibus.

Quomodo construuntur Interje-
ctiones?

Sex modis: juxta sex Regulas: quarum priores
quatuor de rectione simplici, quinta de mixta,
 sexta convenientia.

Recita I. Regulam.

VAH, Nominativo jungitur. vt,

Vah homo impudens, vel Vocativo.

Recita II. Regulam.

HEI & VÆ, Dativum adsciscunt. vt,

Va capiti tuo. Va mihi misero.

Recita

Recita III. Regulam.

HEV Accusativum adsciscit, aut Nominati-
vum. vt,

Heu serpem invisam.

Heu pietas, heu prisca fides.

Recita IV. Regulam.

AH & OHE, vocativum adsciscunt, vt,

Ab virgo Infelix.

Obe jam satis est; Obe libelle.

Recita V. Regulam.

O exclamandi particula. & PROH 1. modò
Nominativum, 2. modò Vocativum, 3. modò
Accusativum adsciscunt. vt,

O vir fortis atq; amicus.

Recita VI. Regulam.

Ceteræ Interjectiones; & aliæ particulae, quæ
Interjectionum vicem interdum sustinent, ple-
rumq; sine casibus in oratione ponuntur. vt,

Eheu quam piqui macer est mihi taurus in arvo.

Quid (malum) bone vir mihi narras?

Tantum de Syntaxi.

LAVS DEO.

LEVTSCHOVIÆ.

Ex Officina Typogra-
phica, DANIELIS
SCHULTZ,

Anno Domini,
M.DC.XIX.

52

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./